

II. Samantekt ráðuneyta á aðgerðum vegna falls bankanna og áhrifa þess á efnahagslífið

Birt með fyrirvara um viðbætur/breytingar

Forsætisráðuneyti.....	2
Dómsmála- og mannréttindaráðuneyti.....	4
Efnahags- og viðskiptaráðuneyti.....	13
Félags- og tryggingamálaráðuneyti.....	21
Fjármálaráðuneyti.....	26
Heilbrigðisráðuneyti.....	32
Iðnaðarráðuneyti.....	34
Mennta- og menningarmálaráðuneyti.....	39
Utanríkisráðuneyti.....	40

Forsætisráðuneyti

Hrun bankakerfisins hefur kallað á grundvallarendurskoðun fjölmargra þátta í samfélagi okkar. Bankarnir brugðust, stjórnkerfið brást, stjórn málin brugðust, eftirlitskerfið brást, fjölmiðlarnir brugðust, hugmyndakerfi hins frjálsa markaðar brást og á okkur öllum hvílir sú skylda að búa svo um hnútana við endurreisnina að slíkt gerist ekki aftur. Frá því að ný ríkisstjórn tók við í febrúar 2009 hefur markvisst verið unnið að endurbótum á lagaumhverfi og vinnubrögðum í gagnvirki samfélagsins, hvort sem litið er til ráðuneyta, eftirlitsstofanna, fyrirtækja, fjármálastofnanna, fjölmiðla, stjórn málaflokka eða stjórnskipunarinnar í heild. Hér verða reifaðar í stuttu máli helstu úrbætur sem þegar hefur verið hrundið í framkvæmd og aðrar sem unnið er að á vettvangi forsætisráðuneytisins. Þær breytingar sem gerðar hafa verið miða allar að því að gera umhverfi stjórn mála og stjórnsýslunnar lýðræðislegra, skilvirkara og traustara ekki síst með því að auka gagnsæi, aðgengi og áhrif almennings.

- Forsætisráðuneytið hefur verið endurskipulagt í því skyni að skerpa á forystu- og stefnumótunarhlutverki þess. Settar hafa verið á fót fastar ráðherranefndir á sviði efnahagsmála, ríkisfjármála, Evrópumála og jafnréttismála sem hittast reglulega og tryggja samráð og formleg vinnubrögð.
Náðar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/raduneyti/skipurit/>
- Verkaskiptingu ráðuneyta hefur verið breytt og ráðuneyti efnahagsmála stofnað. Frekari breytingar á ráðuneytum og stofnununum eru í farvegi og hafa það að markmiði að efla stjórnsýsluna og gera hana skilvirkari og einfaldari og um leið hagkvæmari.
Náðar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/3930>
- Unnið er að því að bæta starfshætti ríkisstjórnarinnar og ráðherranefnda enn frekar í því skyni að efla samstarf og samráð innan Stjórnarráðsins sem og að því að breyta innra skipulagi ráðuneyta innan Stjórnarráðsins, stöðu embættismanna og annarra starfsmanna og pólitískra aðstoðarmanna ráðherra. Skipuð hefur verið nefnd undir formennsku Önnu Kristínar Ólafsdóttur stjórn málafræðings til að endurskoða lög um Stjórnarráð Íslands og er gert ráð fyrir að hún skili skýrslu 1. júní næstkomandi.
Náðar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/4019>
- Þá eru til umfjöllunar niðurstöður nefndar sem fjallaði undir forystu Páls Hreinssonar um starfsskilyrði stjórnvalda og eftirlit með starfsemi þeirra og réttarbrotum í stjórnsýslunni sem skipuð var í samræmi við ályktun Alþingis frá 2. júní 1998. Lítið hefur verið unnið með tillögur nefndarinnar fyrir en nú ellefu árum eftir að nefndin skilaði forsætisráðuneytinu niðurstöðum sínum. Nefnd um endurskoðun laga um Stjórnarráð Íslands hefur verið falið að fylgja þessu eftir.
- Starfshópur um endurskoðun upplýsingalaga er nú langt kominn í störfum sínum. Hann fjallar m.a. um hvort möguleiki sé á því að víkka út gildissvið upplýsingalaganna og rýmka aðgengi almennings að upplýsingum í fórum stjórnvalda.
Náðar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/4201>
- Lagt hefur verið fram á Alþingi frumvarp til laga um siðareglur fyrir embættismenn og aðra starfsmenn innan stjórnsýslunnar. Megintilgangur frumvarpsins er að skapa lagalega umgjörð um siðareglur fyrir stjórnsýslu ríkisins og störf ráðherra. Er það í fyrsta sinn sem kveðið er á um setningu slíkra reglna hér á landi. Þá hafa verið samþykktar í ríkisstjórn reglur um skráningu hagsmunatengsla ráðherra.
Náðar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/4153>

- Frumvarp til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur hefur verið lagt fram á Alþingi. Markmið frumvarpins er að setja almenna umgjörð um tilhögun og framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslu. Nánar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/4042>
- Frumvarp til laga um stjórnlagabætur hefur verið lagt fram á Alþingi. Það felur í sér það nýmæli að sett verði á fót hér á landi stjórnlagabætur sem falið verði að endurskoða stjórnarskrá lýðveldisins. Nánar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/4046>
- Samþykktar voru breytingar á lögum um stjórn málasamtök og frambjóðendur, ekki síst vegna árána 2002-2006 og nú liggur fyrir nýtt lagafrumvarp um enn frekari upplýsingaskyldu þessara aðila auk frambjóðenda til embættis forseta Íslands. Nánar: <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.099.html>
- Þá hefur verið skipuð nefnd undir forystu Gunnars Helga Kristinssonar prófessors sem skal taka skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis til ítarlegrar umfjöllunar og meta þau atriði sem beinast kunna sérstaklega að stjórnsýslunni og starfsháttum Stjórnarráðsins. Nánar: <http://www.forsaetisraduneyti.is/frettir/nr/4102>

Dómsmála- og mannréttindaráðuneyti

1.0 Frumörp á 136., 137. og 138. löggjafarþingi

Hér á eftir verður gerð grein fyrir frumvörpum sem dómsmála- og mannréttindaráðherra hefur lagt fram og flutt á Alþingi. Samtals hafa verið samþykkt sem lög frá Alþingi 15 frumvörp, sum hver býsna umfangsmikil. Til viðbótar eru nú 6 frumvörp til meðferðar á Alþingi, auk þess sem 8 frumvörp bíða nú afgreiðslu ríkisstjórnarflokka. Til viðbótar verða lögð fyrir ríkisstjórn 3 frumvörp á næstu vikum.

1.1 Frumvörp á 136. löggjafarþingi

Frumvarp um breyting á lögum um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991. **Lög nr. 24/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/136/s/0845.html>).

Með frumvarpinu var komið á nýju kerfi nauðasamninga fyrir einstaklinga sem eru ógjaldfærir. Úrræðið er einstaklingum að kostnaðarlausu.

Frumvarp til laga um tímabundna greiðsluáðlögun fasteignaveðkrafna. Frumvarp flutt af allsherjarnefnd í tengslum við breytingu á lögum um gjaldþrotaskipti (greiðsluáðlögun). **Lög nr. 50/2009.** (<http://www.althingi.is/lagas/nuna/2009050.html>)

Með frumvarpinu var komið á nýju kerfi, þar sem eigendur íbúðarhúsnæðis geta óskað eftir lækkun afborgana af veðskuldum sem hvíla á íbúðarhúsnæði, í allt að fimm ár.

Frumvarp um breyting á lögum um aðför o.fl. **Lög nr. 23/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/136/s/0808.html>)

Með frumvarpinu var réttarstaða skuldara bætt verulega. Mælt fyrir um heimild einstaklinga til að búa í íbúðarhúsnæði við gjaldþrot (með samþykki veðhafa), frestun nauðungarsölu, leiðbeininingarskyldu dómara við úrskurð um gjaldþrotaskipti og hámarki dráttarvaxta af skattkröfum.

Frumvarp um breyting á lögum um embætti sérstaks saksóknara nr. 135/2008. **Lög nr. 25/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/136/s/0822.html>)

Rýmri rannsóknarheimildir embættis sérstaks saksóknara og aukin upplýsingaskylda til embættisins.

Frumvarp um breyting á lögum um íslenskan ríkisborgararétt nr. 100/1952. **Lög nr. 26/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/136/s/0823.html>).

Heimild til dómsmálaráðherra til að fela Námsmatsstofnun eða öðrum sambærilegum aðila að annast undirbúning og framkvæmd prófa fyrir umsækjendum um íslenskan ríkisborgararétt.

Frumvarp um breyting á lögum um kosningar til Alþingis nr. 24/2000. **Lög nr. 16/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/136/s/0756.html>)

Ýmsar breytingar gerðar á lögum um kosningar til Alþingis, m.a. um mörk kjördæma og tímabundin heimild til þeirra sem búsettir höfðu verið erlendis til að skrá sig inn á kjörskrá vegna kosninganna 25. apríl 2009.

SAMTALS:

Samþykkt sem lög frá Alþingi	6
Lögð fram ný frumvörp, ekki afgreidd	0
Þar af endurflutt frumvörp	0

1.2. Frumvörp á 137. löggjafarþingi

Frumvarp um breyting á lögum um embætti sérstaks saksóknara, nr. 135/2008 og lögum um meðferð sakamála nr. 88/2008. **Lög nr. 80/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/137/s/0306.html>).

Mælt fyrir um aukið hlutverk embættis sérstaks saksóknara. Sérstakur saksóknari hefur stöðu lögreglustjóra skv. lögum um meðferð sakamála nr. 88/2008. Bætt við heimild til að skipa þrjá nýja saksóknara. Heimild til að skipa sérstakan ríkissaksóknara.

Frumvarp um breyting á lögum um kosningar til Alþingis nr. 24/2000 (persónukjör). Frumvarp varð ekki að lögum. (<http://www.althingi.is/altext/137/s/0251.html>)

Lagt til að komið verði á persónukjöri við kosningar til Alþingis.

Frumvarp um breyting á lögum um kosningar til sveitarstjórna nr. 5/1998 (persónukjör). Frumvarp varð ekki að lögum. (<http://www.althingi.is/altext/137/s/0252.html>)

Lagt til að komið verði á persónukjöri við kosningar til sveitarstjórna.

Frumvarp um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19/1940. Frumvarp varð ekki að lögum. (<http://www.althingi.is/altext/137/s/0286.html>)

Lagðar til ýmsar breytingar á almennum hegningarlögum, m.a. til upptöku eigna, til að fullgilda Evrópuráðssamning vegna mansals, og til að bregðast gegn alþjóðlegum hryðjuverkum.

Frumvarp um breyting á lögum um dómstóla nr. 15/1998 Frumvarp varð ekki að lögum. (<http://www.althingi.is/altext/137/s/0331.html>)

Lögð til sameining héraðsdómstóla í einn héraðsdómstól. Aukið hlutverk dómstólaráðs.

SAMTALS:

Samþykkt sem lög frá Alþingi		1
Lögð fram ný frumvörp, ekki afgreidd	4	
Þar af endurflutt frumvörp		0

1.3 Frumvörp á 138. löggjafarþingi

Frumvarp um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19/1940. **Lög nr. 149/2009.**
(<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0513.html>)

Lagðar til ýmsar breytingar á almennum hegningarlögum, m.a. til upptöku eigna, til að fullgilda Evrópuráðssamning vegna mansals, og til að bregðast gegn alþjóðlegum hryðjuverkum.

Frumvarp um breyting á lögum um meðferð sakamála nr. 88/2008. **Lög nr. 123/2009.**
(<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0459.html>)

Frestun á stofnun embættis héraðssaksóknara fram til ársins 2012.

Frumvarp breytingar á lögum um nauðungarsölu nr. 90/1991. **Lög nr. 108/2009.**
(<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0182.html>)

Nauðungarsölum frestað fram til 28. febrúar 2010.

Frumvarp um breyting á lögum um dómstóla nr. 15/1998. Nú til meðferðar í allsherjarnefnd Alþingis.
(<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0104.html>)

Lögð til sameining héraðsdómstóla í einn héraðsdómstól. Aukið hlutverk dómstólaráðs.

Frumvarp um breyting á lögum um kosningar til Alþingis nr. 24/2000. Nú til meðferðar í allsherjarnefnd.
(<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0108.html>)

Lagt til að komið verði á persónukjöri við kosningar til Alþingis.

Frumvarp um breyting á lögum um kosningar til sveitarstjórna nr. 5/1998. Nú til meðferðar í allsherjarnefnd. (<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0109.html>)

Lagt til að komið verði á persónukjöri við kosningar til sveitarstjórna.

Frumvarp um breyting á skaðabótalögum nr. 50/1993. **Lög nr. 124/2009.**
(<http://www.althingi.is/alttext/138/s/0500.html>)

Aukinn réttur starfsmanna vegna slysa sem þeir verða fyrir við framkvæmd vinnu. Bætur starfsmanns skerðast nú ekki nema hann hafi verið valdur að slysi af ásetningi eða af stórkostlegu gáleysi.

Frumvarp til laga um handtöku og afhendingu manna milli Norðurlanda vegna refsiverðra verknaða. **Lög nr. 12/2010.** (<http://www.althingi.is/altext/138/s/0190.html>)

Heildarlög um framsal (afhendingu) sakamanna vegna málsmeðferðar og til fullnustu refsingar á milli norrænu ríkjanna. Einfaldara og skilvirkara fyrirkomulag en fram kom í eldri lögum nr. 7/1962.

Frumvarp um breyting á lögum um dómstóla nr. 15/1998. **Lög nr. 147/2009.** (<http://www.althingi.is/altext/138/s/0562.html>)

Heimild til að fjölga héraðsdómurum um fimm, í alls 43. Heimildin tímabundin, þannig að ekki verður skipað í embætti dómara sem losna eftir 1. janúar 2013.

Frumvarp um þjóðaratkvæðagreiðslu um gildi laga nr. 1/2010. **Lög nr. 4/2010.** (<http://www.althingi.is/altext/138/s/0633.html>)

Heildarlög um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslu sem fram fór þann 6. mars 2010, um gildi laga nr. 1/2010.

Frumvarp um breyting á lögum um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar, nr. 78/1997. Frumvarpið bíður nú 3. atkvæðagreiðslu (<http://www.althingi.is/altext/138/s/0674.html>)

Lögð til lækkun framlaga ríkisins til þjóðkirkjunnar samkvæmt sérstöku samkomulagi íslenska ríkisins og þjóðkirkjunnar um 160 millj. kr. Einnig lögð til lækkun á framlagi ríkissjóðs til Kristnisjóðs um 9 millj. kr. á árinu 2010.

Frumvarp um breyting á lögum um nauðungarsölu nr. 90/1991. **Lög nr. 11/2010.** (<http://www.althingi.is/altext/138/s/0718.html>)

Nauðungarsölum frestað fram til 31. október 2010.

Frumvarp um breyting á lögum um dómstóla nr. 15/1998. Er til meðferðar í allsherjarnefnd. (<http://www.althingi.is/altext/138/s/0698.html>).

Lagðar til nýjar reglur um fyrirkomulag við skipun dómara. Tillögur byggðar á skýrslu nefndar um sama efni (<http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6881>), þar sem lagt var til aukið vægi matsnefndar og aðkomu Alþingis þegar ráðherra vill víkja frá tillögum matsnefndar, sjá skýrslu nefndarinnar http://www.domsmalaraduneyti.is/media/frettir/Skyrsla_nefndar_um_skipan_domara_okt09.pdf.

Frumvarp um breyting á lögum um gjaldþrotaskipti og aðför. Til meðferðar í allsherjarnefnd.
(<http://www.althingi.is/altext/138/s/0768.html>)

Lagðar um breyting á reglum um framkvæmd nauðasamninga (einföldun reglna). Aukin skylda á eigendum félaga að gefa þau upp til gjaldþrotaskipta að viðlagðri skaðabótaskyldu. Komið í veg fyrir að starfslokasamningar umfram kjarasamninga njóti forgangs við gjaldþrotaskipti. Hægt að ljúka aðför án árangurs, þótt gerðarþoli mæti ekki til aðfarar.

SAMTALS:

Samþykkt sem lög frá Alþingi		8
Frumvörp, enn óafgreidd	6	
Þar af endurflutt frumvörp		4

2.0 Frumvörp sem lögð hafa verið fyrir ríkisstjórn og/eða ríkisstjórnarflokka

Frumvarp um breyting á hjúskaparlögum nr. 31/1991 og lögum um staðfesta samvist nr. 87/1996. Verður dreift fljótlega á Alþingi.

Lagt til að ein hjúskaparlög gildi fyrir alla og að lög um staðfesta samvist verðifelld úr gildi.

Frumvarp um breyting á lögum um útlendinga nr. 96/2002. Frumvarp hjá ríkisstjórnarflokkum.

Lögð til aukin vernd til þolenda mansals. Meðal annars geti þolendur mansals geta fengið leyfi til að dvelja hér á landi í allt að sex mánuði.

Frumvarp um breyting á lögum um Þjóðskrá og Fasteignaskrá. Frumvarp hjá ríkisstjórnarflokkum.

Lögð til sameining Þjóðskrár og Fasteignaskrár ríkisins í eina stofnun, Þjóðskrá Íslands.

Frumvarp um breyting á lögum um embætti sérstaks saksóknara, nr. 135/2008. Frumvarp til meðferðar hjá ríkisstjórnarflokkum.

Lögð til nánari afmörkun á valdsviði sérstaks saksóknara.

Frumvarp um breyting á lögum um happdrætti nr. 38/2005. Frumvarp til meðferðar hjá ríkisstjórnarflokkum.

Lagðar til ýmsar breytingar m.a. á þeim ákvæðum laganna sem taka til auglýsinga um happdrætti sem birt eru í vefmiðlum og sem ekki hafa starfsleyfi hér á landi.

Frumvarp um breyting á lögum um framkvæmdavald ríkisins í héraði, nr. 92/1989.

Frumvarpið er liður í umfangsmiklum breytingum á skipulagi lögreglu og fyrirkomulagi framkvæmdavalds í héraði. Í frumvarpinu er lagt til hægt verði að fela sýslumanni að vera einnig sýslumaður í öðru umdæmi.

Frumvarp um breyting á lögum um útlendinga nr. 96/2002. Frumvarp til meðferðar í ríkisstjórnarflokkum.

Lagðar til umfangsmiklar breytingar á útlendingalögum, m.a. um réttarstöðu haelisleitenda og málmeðferð á umsóknum þeirra. Sérstaklega hugað að réttarstöðu barna sem hingað kunna að koma ein. Byggt á niðurstöðu nefndar sem skilaði ráðherra skýrslu þar að lútandi, http://www.domsmalaraduneyti.is/media/Skyrslur/Skyrsla_nefndar_um_medferd_haelisumsokna.pdf.

Frumvarp um breyting á lögum um nauðungarsölu nr. 90/1991, lögum um gjaldþrotaskipti o.fl. nr. 21/1991, lögum um lögmenn nr. 77/1998 og innheimtulögum nr. 95/2008.

Lagðar til ýmsar réttarbætur fyrir skuldara. Við nauðungarsölu verður eigandi fasteignar eða lausafjármunar einungis krafinn um greiðslu þess hluta veðskuldarinnar sem er sannanlega umfram markaðsverð eignar. Við gjaldþrotaskipti má einstaklingur halda umráðum íbúðarhúsnæðis eða lausafjármunar í allt að 12 mánuði gegn greiðslu leigu. Þá er lagt til að innheimtukostnaður lögmanna verði takmarkaður verulega.

3.0 Frumvörp sem eru í vinnslu og verða lögð fyrir ríkisstjórn á næstu vikum

Frumvarp um breyting á lögreglulögum nr. 90/1996.

Frumvarpið er liður í umfangsmiklum breytingum á skipulagi lögreglu og framkvæmdavalds í héraði. Í frumvarpinu verður lagt til að lögreglumdæmum verði fækkað í sex á landsvísu. Í ákvæði til bráðabirgða verður starfshópi sem skipaður er af ráðherra falið að vinna áfram að útfærslu einstakra atriða varðandi sameininguna og að færslu verkefna frá embætti ríkislögreglustjóra.

Frumvarp um breyting á lögum um fullnustu refsinga nr. 29/2005.

Í frumvarpinu eru lagðar til ýmsar breytingar á fullnustu refsinga, svo sem fullnustu refsinga með rafrænu eftirliti og auknar heimildir til að taka út refsingu með því að inna af hendi samfélagsþjónustu.

Frumvarp um breyting á barnalögum nr. 76/2003.

Í frumvarpinu eru lagðar til umfangsmiklar breytingar á reglum um forsjá og umgengni. Dómurum verður m.a. heimilt að dæma foreldrum sameiginlega forsjá barna í dómsmáli.

4.0 Frumvörp í vinnslu

Frumvarp um breyting á lögum um framkvæmdavald ríkisins í héraði, nr. 92/1989.

Frumvarpið er liður í umfangsmiklum breytingum á skipulagi lögreglu og fyrirkomulagi framkvæmdavalds í héraði. Í frumvarpinu verður lagt til að umdæmum sýslumanna verði fækkað og að koma á fót öflugum útibúaneti sýslumanna.

Frumvarp um breyting á barnalögum nr. 76/2003.

(http://www.domsmalaraduneyti.is/media/frettir/Frumvarp_medlag_04.02.10.pdf)

Í frumvarpinu eru lagðar til umfangsmiklar breytingar á ákvörðun meðlagsgreiðslna. Frumvarpið er nú til kynningar á vef ráðuneytisins og verður lagt fram á haustþingi.

Frumvarp um breyting á lögum um nálgunarbann nr. 122/2008.

Í frumvarpinu verður lagt til að innleidd verði heimild til að fjarlægja ofbeldismann af heimili brotþola (austurríska leiðin). Rannsóknarstofnun Ármanns Snævarr falið að fullvinna frumvarpið.

Frumvarp til nýrra lag um Lúganósamninginn.

Með frumvarpinu verður nýr Lúganósamningur innleiddur í íslenskan rétt. Samningurinn fjallar um dómsvald og fullnustu dóma í einkamálum.

Frumvarp til laga um lögleiðingu Samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins, svokallaður Barnasáttmáli. (<http://www.domsmalaraduneyti.is/efnisgreinar/nr/6879>)

Með frumvarpinu er ráðgert að leiða í lög Barnasáttmálann hér á landi. Frumvarpið hefur verið kynnt á vef ráðuneytisins, en nú er unnið að breytingu á fyrirkomulagi á fullnustu refsingar ungra fanga, til þess að Ísland uppfylli skyldur sáttmálans, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6881> .

5.0 Önnur mál

Í dómsmála- og mannréttindaráðuneyti hefur verið unnið að ýmsum og fjölbreyttum verkefnum frá því að Ragna Árnadóttir tók við embætti ráðherra.

Dómsmálaráðherra er **yfirmaður almannavarna** og hefur fylgt eftir viðbrögðum almannavarnadeildar RLS við heimsfaraldri influensu í samvinnu við sóttvarnalækni og nú síðast viðbrögðum vegna eldgoss í Eyjafjallajökli, þá undirbýr dómsmálaráðherra stefnu almannavarna- og öryggismálaráðs til þriggja ára <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6950>.

Undirbúningur þjóðaratkvæðagreiðslunnar sem fram fór þann 6. mars 2009 var í höndum ráðuneytisins <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6909> og <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6914>. Ráðuneytið sá um vef kosninganna, www.kosning.is, sjá <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6924>. Að auki sá

ráðuneytið um að semja við Lagastofnun Háskóla Íslands um gerð óhlutdrægs kynningarefnis í aðdraganda þjóðaratkvæðagreiðslunnar, sjá <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6935>. Við framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslunnar var kjósendum í fyrsta sinn boðið upp á að kanna hvar þeir væru á kjörskrá, á kosningavef dómsmála- og mannréttindaráðuneytisins, www.kosning.is og á vef Þjóðskrár, www.thjodskra.is. Með því að slá inn kennitölu kjósenda kom upp nafn hans, lögheimili, sveitarfélag og kjördæmi og Reykvíkingar fengu einnig upplýsingar um kjörstað og kjördeild.

Ráðuneytið sá einnig um framkvæmd **alþingiskosninga í apríl 2009**, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6709>. Þá sér ráðuneytið nú um undirbúning kosninga til sveitarstjórna, en ráðuneytið hefur nú fengið það hlutverk að sjá um undirbúning allra almennakosninga hér á landi.

Dómsmálaráðuneytið hefur átt umfangsmikla samvinnu við **AGS** í tengslum við áætlun sjóðsins fyrir Ísland. Meðal annars var unnin ítarleg skýrsla til ráðherra, með aðkomu ráðuneytisins, um breytinga á reglum gjaldþrotaskiptalaga nr. 21/1991, frá september 2009 <http://www.domsmalaraduneyti.is/media/Skyrslur/Rettarfarsnefnd-AGS.pdf>.

Í tengslum við rannsókn **sérstaks saksóknara** var gerður samningur við frú **Evu Joly** um aðkomu hennar að rannsókn sérstaks saksóknara við rannsókn á þeim atburðum sem leiddu til falls íslensku bankanna <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6720>. Þá var stóraukið framlag til rannsóknarinnar auk þess sem saksóknurum embættisins var fjölgað um þrjá og ráðherra skipaði einnig sérstakan ríkissaksóknara yfir embættið.

Dómsmálaráðherra skipaði sl. sumar nefnd til að fara yfir reglur um **hælisleitendur** og reglur útlendingalaga þar að lútandi. Nefndin skilaði skýrslu til ráðherra þann 17. júlí 2009, http://www.domsmalaraduneyti.is/media/Skyrslur/Skyrsla_nefndar_um_medferd_haelisumsokna.pdf. Að auki óskað ráðherra eftir því að gerð yrði skýrsla um aðstæður hælisleitenda í Grikklandi. Skýrslan, frá júní 2009, var m.a. kynnt allsherjarnefnd Alþingis, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6790>. Ráðherra hefur einnig fylgst með ástandi hælisleitenda á Grikklandi eftir útgáfu skýrslunnar, sjá <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6891>.

Ráðherra skipaði sérstakan vinnuhóp til að kanna hvaða möguleikar eru fyrir hendi innan gildandi laga og alþjóðlegs samstarfs til að **efla eftirlit með útlendingum** og tryggja að nýttar séu þær heimildir sem til staðar eru til þess að uppræta skipulagða glæpastarfsemi hér á landi. Tók skýrslan bæði til þeirra útlendinga sem njóta réttar um frjálsa för samkvæmt samningnum um Evrópska efnahagssvæðið og þeirra sem ekki njóta þess réttar, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6868>. Vinnuhópurinn skilaði ráðherra skýrslu þann 27. janúar 2010, http://www.domsmalaraduneyti.is/media/frettir/Skyrsla_27.01.10.pdf, og hefur nú þegar verið farið eftir hluta tillagna vinnuhópsins. Að auki hefur ráðherra fyrirskipað sérstakt tímabundið landamæraeftirlit á grundvelli Schengen sammingsins, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6682>.

Ráðherra undirritaði einnig samning við Evrópusambandið um eflingu lögreglusamstarfs yfir landamæri, einkum í baráttunni gegn hryðjuverkum og glæpastarfsemi, svokallaður **Prüm-samningur**, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6892>.

Af vettvangi **ættleiðingarmála**. Tvö ný lönd voru löggilt af hálfu ráðuneytisins sem samstarfslönd á sviði ættleiðinga, þ.e. Nepal og Pólland, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6752>. Þá var var reglugerð um ættleiðingu breytt, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6903>. Í nýjum reglum felst meðal annars það nýmæli að kjörforeldrar geta lagt fram beiðni um nýtt forsamþykki 6 mánuðum eftir heimkomu ættleidds barn (voru áður 12 mánuðir), breytt fyrirkomulag varðandi undirbúningsnámskeið fyrir kjörforeldra og lenging á gildistíma forsamþykkis allt þar til væntanlegir kjörforeldrar eru orðnir 49 ára. Þetta gildir fyrir þá, sem eiga mál til meðferðar í upprunaríki en hafa enn ekki fengið barn til ættleiðingar þegar 45 ára aldri er náð.

Á vegum ráðuneytisins hefur verið unnið ötullega að **undirbúningi breytinga á skipulagi lögreglu og sýslumanna**, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6791>. Í október 2009 skilaði starfshópur dómismálaráðherra greinargerð til ráðherra um fyrirkomulag sameiningar lögregluembætta. Með starfshópnum störfuðu fulltrúar Landssambands og lögreglumanna og Lögreglufélags Íslands. http://www.domsmalaraduneyti.is/media/frettir/Sameining_logregluembatta_greinargerð.pdf auk þess sem ríkislögreglustjóri vann samhlíða skýrslu fyrir ráðherra um skilgreiningu á grunnþjónustu lögreglu í október 2009, en skýrslan er birt á vef ráðuneytisins, http://www.domsmalaraduneyti.is/media/frettir/Skilgreining_a_grunnþjónustu_loreglunnar.pdf. Þá hefur Þorleifur Pálsson fyrrverandi sýslumaður skilað ráðherra tillögu um breytt fyrirkomulag sýslumannsembætta á landsvísu ásamt drögum að frumvarpi. Verður áfram unnið á grundvelli þeirrar skýrslu.

Ráðherra skipaði **sérfræði- og samhæfingarteymi um mansal** í samræmi við aðgerðaáætlun gegn mansali, sem samþykkt var á fundi ríkisstjórnar þann 17. mars 2009. Hlutverk teymisins er meðal annars að tryggja yfirsýn og þekkingu á mansalsmálum á Íslandi, fylgja eftir vísbendingum um mansal, bera kennsl á möguleg fórnarlömb þess og tryggja þeim vernd og aðstoð. <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettatilkynningar/nr/6864>.

Jafnframt var heimiluð **ný meðferð lögskilnaðarmála**, <http://www.domsmalaraduneyti.is/frettir/nr/6901>. Gefst nú hjónum sem óska eftir lögskilnaði í kjölfar skilnaðar að borði og sæng hér eftir kostur á að sækja um slíkan skilnað skriflega til sýslumanns í stað þess að mæta á skrifstofu sýslumanns til viðtals. Í þessum breyttu reglum felst töluvert hagræði.

Dómismálaráðherra skipaði starfshóp sem skipaður er fulltrúum stjórnar og stjórnarandstöðu ásamt embættismönnum úr dómismálaráðuneyti og frá Landhelgisgæslunni til þess að fjalla um **málefni Landhelgisgæslunnar**, <http://www.domsmalaraduneyti.is/raduneyti/nefndir/timabundnar/nr/6887>. Er starfshópnum ætlað að horfa til verkefna Landhelgisgæslunnar, landhelgisgæsluáætlunar og annarra stefnumótunar og gera tillögu um hvernig málum sé best háttað í nútíð og framtíð í ljósi óhjákvæmilegra aðhaldsaðgerða. Þá hefur verið skipaður starfshópur undir forystu Sigríðar Friðjónsdóttur aðstoðarríkissaksóknara. Er hópnunum ætlað að móta tillögur um **breytingar á opinberu réttarfari sem hraði málsmeðferð** án viðbótarfjárveitinga, svo sem með auknum sektarheimildum lögreglu og möguleikum á sáttamiðlun í opinberum málum.

Efnahags- og viðskiptaráðuneyti

I. Frumvörp og aðgerðir ráðuneytisins.

Lög vegna sérstakra aðstæðna á fjármálamarkaði (Neyðarlögin):

Viðskiptaráðuneytið vann að lagafrumvarpi vegna sérstakra aðstæðna á fjármálamarkaði, sem forsætisráðherra flutti þann 6. október 2008 og var samþykkt sem lög frá Alþingi sama kvöld. Með lögnum voru stjórnvöldum fengnar nauðsynlegar heimildir til að grípa til aðgerða í því skyni að takmarka tjón eða hættu á tjóni á fjármálamarkaði og Fjármálaeftirlitinu heimilt að grípa inn í starfsemi fjármálafyrirtækja með víðtækum hætti vegna sérstakra aðstæðna eða atvika.

<http://www.vidskiptaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2799>

Starfhæft bankakerfi tryggt.

Þrátt fyrir fall viðskiptabankanna þriggja sem náðu yfir um 85% af bankakerfi landsins, tókst að koma í veg fyrir að bankaþjónusta stöðvaðist. Öll hefðbundin innlend bankaþjónusta gekk áfallalaust, bankaútibú voru opin og greiðslukort virkuðu. Það var m. a. gert á þann hátt að Fjármálaeftirlitið beitti ákvæðum laga nr. 125/2008 og vék frá stjórnnum bankanna og skipaði skilanefndir í þeirra stað, eftir að bankaráðin höfðu komist að þeirri iðurstöðu að þeim væri ókleift að halda áfram rekstri og óskuðu eftir því að Fjármálaeftirlitið tæki yfir stjórn þeirra. Í kjölfarið skipti Fjármálaeftirlitið upp bönkunum og nýir bankar voru stofnaðir af fjármálaráðuneytinu.

Frysting myntkörfulána

Viðskiptaráðuneytið hlutaðist til um að beina þeim tilmælum ríkisstjórnarinnar til viðskiptabankanna í eigu ríkisins, að frystar yrðu afborganir skuldara á myntkörfulánum, sérstaklega vegna húsnæðislána, þar til ró kæmist á gjaldeyrismarkaðinn. Einnig var þeim tilmælum beint til sömu aðila að fólki í greiðsluferfiðleikum yrðu boðin sömu úrræði og til staðar eru hjá Íbúðalánasjóði vegna greiðsluferfiðleika. Auk þess var óskum beint til annarra fjármálafyrirtækja að veita sömu fyrirgreiðslu.

<http://www.vidskiptaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2801>

Tilmælin voru síðar ítrekuð:

<http://www.vidskiptaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2809>

Breytingar á lögum um gjaldeyrismál

Viðskiptaráðherra mælti fyrir frumvarpi um breytingar á lögum um gjaldeyrismál að kvöldi 27. nóvember 2008. Var frumvarpið samþykkt sem lög frá Alþingi síðar um nóttina. Með lögnum var Seðlabanka Íslands veitt tímabundin heimild til að gefa út reglur, með samþykki viðskiptaráðherra, um takmörkun á tilteknum fjármagnshreyfingum sem ekki snerta viðskipti með vörur og þjónustu. Heimild Seðlabanka Íslands er tímabundin og nær gildistími hennar til sama tíma og efnahagsáætlun stjórnvalda og Alþjóða gjaldeyrissjóðsins eða til 30. nóvember 2010. Þess er vænst að hömlur á fjármagnshreyfingar gildi í sem skemmstan tíma.

Lögin um gjaldeyrismál voru hert frekar með lögum nr. 27/2009 um breytingar á lögum um gjaldeyrismál frá 31. mars 2009 og lögum nr. 73/2009 frá 14. júlí 2009. Þá voru reglur Seðlabankans styrktar með reglum, dags. 18. september 2009. Fyrsta skref í afnámi haftanna var stigið hinn 30. október 2009.

<http://www.vidskiptaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2818>

<http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.027.html>
<http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.073.html>
<http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=7370>

Óskað eftir aðgangi að rannsóknargögnum

Viðskiptaráðherra skrifaði stjórnvöldum í Lúxemborg bréf, 10. desember 2008, þar sem óskað var eftir því við stjórnvöld í Lúxemborg að þau myndi veita öllum þeim aðilum sem hafa með rannsókn á falli íslensku bankanna að gera og aðdraganda þess nauðsynlegan aðgang að gögnum sem því tengjast og geta verið að finna í dótturfélögum íslensku bankanna þar í landi.

<http://www.vidskiptaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2823>

Dráttarvextir lækkaðir

Viðskiptaráðherra flutti frumvarp til laga um breytingar á lögum um vexti og verðtryggingu sem var samþykkt sem lög frá Alþingi í desember 2008. Samkvæmt lögnum voru dráttarvextir lækkaðir um áramót. Dráttarvextir miðast skv. lögnum við 7% álag ofan á algengustu skammtímalán Seðlabankans til lánastofnana í stað þess að lögin kváðu á um að dráttarvextir skyldu vera 11% álag. Heimild Seðlabanka til að ákveða annað vanefndaálag ofan á viðmiðunarvexti var felld brott, en eldri lög kváðu á um heimild til að ákvarða álag vegna dráttarvaxta frá 7%-15%. Þá var kveðið á um að Seðlabankinn skyldi birta dráttarvexti 1. dag hvers mánaðar í stað tvisvar á ári.

<http://www.althingi.is/dba-bin/ferill.pl?ltg=136&mnr=237>

Aukið gagnsæi í störfum Fjármálaeftirlitsins

Efnahags- og viðskiptaráðherra lagði fram á Alþingi frumvarpi til laga um breytingar á lögum um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi nr. 87/1998 og lögum um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007. Í frumvarpinu var gerð tillaga um að Fjármálaeftirlitinu yrði veitt heimild til að greina frá niðurstöðum mála og athugana sem byggðist á lögum um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi nr. 87/1998. Markmið með frumvarpinu var að auka gagnsæi í störfum Fjármálaeftirlitsins. Frumvarpið var samþykkt 17. mars 2009 sem lög frá Alþingi.

<http://www.althingi.is/dba-bin/ferill.pl?ltg=136&mnr=358>

Reglugerð sett um hámarksfjárhæð innheimtukostnaðar.

Í janúar 2009 var sett reglugerð um hámarksfjárhæð innheimtukostnaðar. Kjarni reglugerðarinnar er að sett er þak á þá fjárhæð sem krefja má skuldara um við innheimtu gjaldfallinna peningakrafna fyrir aðra eða vegna eigin starfsemi.

<http://www.vidskiptaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2835>

Endurskoðun á lögum um slit fjármálafyrirtækja

Þann 13. nóvember 2008 var frumvarp viðskiptaráðherra til breytinga á lögum um fjármálafyrirtæki samþykkt á Alþingi sem lög nr. 129/2008. Í lögnum voru gerðar breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki sem nauðsynlegar voru til að auðvelda fjármálafyrirtækjum sem Fjármálaeftirlitið hafði tekið yfir stjórn í, á grundvelli laga nr. 125/2008, að fá heimild til greiðslustöðvunar. Þá voru gerðar breytingar á ýmsum

atriðum sem snéru að greiðslustöðvun fjármálafyrirtækja.

Í kjölfarið var gerð heildarendurskoðun á ákvæðum laga um slit fjármálafyrirtækja, sjá:

<http://www.althingi.is/dba-bin/ferill.pl?ltg=136&mnr=119> og

<http://www.althingi.is/altext/136/s/0693.html>.

Einnig var málshöfðunarfrestur vegna riftana lengdur úr 6 mánuðum í 24 mánuði með lögum nr. 125/2009, sjá: <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.125.html>

Frumvarp til laga um breytingar á hlutafélagalögum og einkahlutafélagalögum.

Viðskiptaráðherra lagði fram frumvarp til laga um breytingar á lögum um hlutafélög og einkahlutafélög á 137. og 138. löggjafarþingi. Með frumvarpinu voru lagðar til breytingar á lögum um hlutafélög, nr. 2/1995, og lögum um einkahlutafélög, nr. 138/1994. Snertu tillögurnar eignarhald, kynjahlutföll í stjórnnum og meðal starfsfólks og framkvæmdastjóra og starfandi stjórnarformenn. Markmið með frumvarpinu var að meira gagnsæi ríki um eignarhald og atkvæðisrétt í hlutafélögum, kynjahlutföll í stjórnnum og starfsfólks verði sem jöfnust og að stjórnarformönnum verði ekki unnt að starfa fyrir félagið. Frumvarpið var samþykkt sem lög frá Alþingi í mars 2010.

<http://www.althingi.is/altext/138/s/0071.html>

Endurskoðun á lögum um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði

Frumvarp til laga um verðbréfasjóði, fjárfestingarsjóði og fagfjárfestingarsjóði hefur verið lagt fram á Alþingi. Er frumvarpinu ætlað að koma í stað gildandi laga um sama efni frá 2003. Í frumvarpinu er m.a. lagt til að skilyrði fyrir afturköllun á heimild til starfrækslu verðbréfa- og fjárfestingarsjóðs verði rýmkuð, ráðherra fái heimild til að kveða í reglugerð á um afmörkun fjárfestingarstefnu verðbréfasjóðs, auknar kröfur verði gerðar um óhæði rekstrarfélaga og að strangari reglur gildi um fjárfestingar í fjármálagerningum tengdra aðila.

<http://www.althingi.is/altext/138/s/0295.html>

Endurskoðun á hlutafélagalögum

Efnahags- og viðskiptaráðuneytið fékk Lagastofnun Háskóla Íslands til að vinna fyrir ráðuneytið skýrslu um minnihlutavernd í hlutafélagum og einkahlutafélögum. Skýrslunni fylgdu frumvarpsdrög og er verið að leggja lokahönd á frumvarp á grundvelli hennar í ráðuneytinu. Er stefnt að framlagningu þess á vorþingi.

Frumvarp til laga um breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki

Í kjölfar efnahagsáfallsins fengu stjórnvöld Kaarlo Jännäri, fyrrverandi forstjóra finnska fjármálaeftirlitsins, til þess að meta stöðu lagaumhverfisins og gera tillögur um það sem bæta mætti, auk þess sem fylgst hefur verið með þróun á alþjóðavettvangi, en þó einkum innan Evrópusambandsins, hvað varðar hugmyndir um endurbætur á lagaumgjörð fjármálafyrirtækja. Þótt meginniðurstaða Kaarlo Jännäri hafi verið sú að íslensk lagaumgjörð fjármálafyrirtækja væri áþekkt því sem annars staðar er í ríkjum Evrópska efnahagssvæðisins lagði hann til nokkrar breytingar.

Efnahags- og viðskiptaráðherra hefur lagt fram frumvarp til laga um breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki sem tekur m. a. mið af niðurstöðum Jännäri.

Meginbreytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu eru:

Auknar eftirlitsheimildir Fjármálaeftirlitsins.

Aukin ábyrgð og hlutverk innri endurskoðunardeilda.

Aukin ábyrgð og virkni áhættustýringar.

Halda skal sérstaka skrá um stærri lántakendur.

Bann við því að veitt séu lán tryggð með veði í hlutabréfum eða stofnfjárbréfum viðkomandi lánveitanda.

Miklar takmarkanir, m.a. um tryggingar, á lánveitingum til stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og annarra lykilmanna

Hert verða ákvæði um útreikninga á stórum áhættuskuldbindingum.

Skýrð verða betur þau viðmið sem Fjármálaeftirlitið skal hafa til hliðsjónar við mat á þeim sem hyggst eignast eða auka við virkan eignarhlut í fjármálafyrirtæki.

Auknar hæfis- og óhæðiskröfur verða gerðar til stjórnarmanna og framkvæmdastjóra fjármálafyrirtækja.

Heimildir til hvatakerfis (kaupaukakerfi) verða takmarkaðar og settar í ákveðinn farveg.

Heimildir til að gera starfslokasamninga verða takmarkaðar.

Þrengdar verði heimildir fjármálafyrirtækja við útreikning á eiginfjárgrunni.

Starfstími endurskoðunarfyrirtækis fyrir viðkomandi fjármálafyrirtæki verður takmarkaður við fimm ár.

<http://www.althingi.is/altext/138/s/0614.html>

Frumvarp til laga um innstæðutryggingar og tryggingarkerfi fyrir fjárfesta.

Efnahags- og viðskiptaráðherra lagði í desember 2009 fram á Alþingi frumvarp til laga um innstæðutryggingar og tryggingarkerfi fyrir fjárfesta.

Tilgangur frumvarpsins er að innleiða breytingar á tryggingarkerfinu til samræmis við breytingar á regluverki Evrópusambandsins. Þá kalla þær ábyrgðir sem fallið hafa á Tryggingarsjóð innstæðueigenda og fjárfesta á heildarendurskoðun á lögnum.

<http://www.althingi.is/altext/138/s/0291.html>

Eftirlitsnefnd með framkvæmd sértækrar skuldaaðlögunar.

Alþingi samþykkti í október 2009 lög um aðgerðir í þágu einstaklinga, heimila og fyrirtækja vegna banka- og gjaldeyrishrunsins, nr. 107/2009. Í kjölfarið skipaði efnahags- og viðskiptaráðherra eftirlitsnefnd um framkvæmd sértækrar skuldaaðlögunar, sbr. 4. gr. laganna. Eftirlitsnefndin skal fylgjast með og kanna að eigin frumkvæði hvort eftirlitsskyldir aðilar á fjármálamarkaði framfylgja samræmdum reglum sem settar hafa verið á grundvelli laganna.

Efnahagsáætlun íslenskra stjórnvalda.

Í kjölfar bankahrunsins í byrjun október 2008 ákvað ríkisstjórnin eins og kunnugt er að leita til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins (AGS) um fjárhagslega fyrirgreiðslu. Meginmarkmið efnahagsáætlunar ríkisstjórnarinnar eru í fyrsta lagi að endurvekja traust á íslenskum efnahag og ná stöðugu gengi krónunnar með markvissum og öflugum aðgerðum, í öðru lagi að styrkja stöðu ríkissjóðs og í þriðja lagi að endurreisa íslenskt bankakerfi. Samstarf Íslands og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins felur í sér lánveitingu frá sjóðnum að andvirði rúmlega 2 milljarða Bandaríkjadala en jafnframt hefur verið samið um fjárhagslega

fyrirgreiðslu fá Norðurlöndum og Póllandi upp á tæplega 3 milljarðar Bandaríkjadala. Yfirumsjón með þessari samstarfsáætlun var í upphafi í forsætisráðuneytinu en hefur nú verið flutt í efnahags- og viðskiptaráðuneytið þar sem efnahagskrifstofa ráðuneytisins sinnir þessu verkefni.

Skuldavandi heimila og fyrirtækja.

Efnahags- og viðskiptaráðuneytið hefur unnið að lausnum á skuldavanda heimila og fyrirtækja. Þannig hefur ráðuneytið tekið þátt í vinnu á vegum ráðuneytisins, félags- og tryggingamálaráðuneytisins og dóms- og mannréttindamálaráðuneytisins á þessu sviði, sem hefur m. a. leitt til samkomulags um greiðslujöfnun gengistryggðra fasteignaveðlana einstaklinga. Þá er eftirlitsnefnd um sértækja skuldaaðlögun skipuð af efnahags- og viðskiptaráðherra, sbr. lög nr. 107/2009. Loks hefur ráðuneytið átt fjölda funda með fjármálafyrirtækjum til að fara yfir hvernig þau eru að vinna að lausnum á skuldavanda fyrirtækja og einstaklinga. Ráðherra ráðgerir að leggja fram á vörþingi frumvarp til laga um gagnsæi við fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja.

II. Aðgerðir stofnanna efnahags- og viðskiptaráðuneytisins.

Samkeppniseftirlitið beindi tíu meginreglum um samkeppni til viðskiptabanka í eigu ríkisins

Þann 12. nóvember 2008 birti Samkeppniseftirlitið álit nr. 3/2008 um ákvarðanir banka og stjórnvalda um framtíð fyrirtækja á samkeppnismörkuðum. Í álitinu var því beint því til viðskiptabanka sem eru í eigu ríkisins að við töku ákvarðana er varða framtíð fyrirtækja verði höfð hliðsjón af þeim mikilvægu langtímahagsmunum almennings og viðskiptalífsins að virk samkeppni geti þrífist á sem flestum mörkuðum hér á landi. Beindi Samkeppniseftirlitið því til bankanna að hafa tiltekna meginreglur til hliðsjónar við slíkar ákvarðanir, en þær fjalla m.a. um að sú ráðstöfun sé valin sem raskar samkeppni sem minnst, að ekki sé stofnað til aukinnar fákeppni eða óæskilegra stjórnunar- og eignatengsla, heldur leitast við að draga úr slíku ástandi, að hagsmunir tveggja keppnauta séu ekki á hendi sömu aðila, að hlutlægni í ráðstöfun eigna sé tryggð, að skapaðir séu möguleikar fyrir nýja aðila til að koma inn á samkeppnismarkaði og dreifðara eignarhaldi fyrirtækja, að tilnefndur sé ábyrgðaraðili samkeppnismála sem hafi umsjón með samkeppnislegu mati á ráðstöfunum og að ferli við töku ákvarðana sé gegnsætt og skrásett. Þá lagði Samkeppniseftirlitið fyrir bankana að gera opinberlega grein fyrir ferlum og vinnureglum um þetta.

Skýrsla Samkeppniseftirlitsins um uppbyggingu og efling atvinnustarfsemi

Þann 27. nóvember 2008 birti Samkeppniseftirlitið skýrslu sína Öflug uppbygging – opnun markaða og efling atvinnustarfsemi. Í skýrslunni eru settar fram rúmlega 90 hugmyndir og tillögur sem ætlað er að eyða eða draga úr hindrunum og skapa þannig forsendur fyrir öflugri atvinnurekstri og auknum möguleikum frumkvöðla og nýsköpunarfyrirtækja. Beinast tillögurnar bæði að opinberum aðilum og fyrirtækjum. Tillögur þessar byggja á athugun Samkeppniseftirlitsins og upplýsingum úr fyrri athugunum. Hefur athugunin m.a. falið í viðræðum við mörg fyrirtæki, hagsmunasamtök, opinbera aðila og fræðimenn við háskólana. Vinna við skýrsluna hófst strax eftir hrun viðskiptabankanna. Í fréttatilkynningu sem birt var þann 25. júní sl., var greint frá því að Samkeppniseftirlitið hefði ráðist í margþættar aðgerðir sem miðuðu að því að opna markaði og efla atvinnustarfsemi, í framhaldi af útgáfu skýrslunnar Öflug uppbygging – opnun markaða og efling atvinnustarfsemi. Aðgerðirnar byggja á því mati sem fram kemur í skýrslunni, að teknu tilliti til umsagna og athugasemda sem fram hafa komið. Greint var frá því að um 40 mál eða athuganir væru til meðferðar eða í undirbúningi, sem tengdust beint þeim samkeppnishindrunum sem fjallað er um í skýrslunni. Væntanleg eru t.d. nokkur formleg álit til stjórnvalda sem byggja á skýrslunni.

Umræðuskjal Samkeppniseftirlitsins um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja.

Samkeppniseftirlitið birti hinn 8. desember 2009 umræðuskjal um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja. Í umræðuskjalinu er fjallað um skuldavanda íslenskra fyrirtækja og samkeppnisleg álitafni tengd honum. Er viðfangsefni þetta afar mikilvægt og getur haft veruleg áhrif á þróun og uppbyggingu íslensks atvinnulífs.

Samkeppniseftirlitið setur fram, í 17 tölusettum liðum, kjarnasjónarmið sem það telur að hafa eigi að leiðarljósi við endurskipulagningu atvinnufyrirtækja. Dreginn er lærdómur af reynslu annarra ríkja af áþekktum álitafnum. Jafnframt er gefið yfirlit yfir það hvernig framangreind þátttaka bankanna á samkeppnismörkuðum horfir við samkeppnislögunum, hvernig ríkisstyrkjareglur tengjast viðfangsefninu og hvernig brugðist hefur verið við málum að þessu tagi hingað til.

www.samkeppni.is

Rannsókn Fjármálaeftirlitsins.

Á grundvelli laga um fjármálafyrirtæki og verðbréfavíðskipti rannsakar Fjármálaeftirlitið nú ýmis mál vegna gruns um brot á lögum sem gilda á fjármálamarkaði. Fjármálaeftirlitið hefur nú þegar vísað 30 málum til sérstaks saksóknara til frekari rannsóknar þar sem grunur er um að meiri háttar brot hafi átt sér stað. Einu máli hefur verið vísað til efnahagsbrotadeildar ríkislögreglustjóra og fimm til embættis ríkissaksóknara. Þá hefur Fjármálaeftirlitið vísað tveimur til erlendra eftirlita. M.v. 10. mars 2010 eru 37 mál skráð til athugunar og mun fleiri í farvatninu.

Fjármálaeftirlitið hefur fengið 28 mál til rannsóknar vegna meintra brota á gjaldeyrislögum og reglum settum á grundvelli þeirra. Þar af hefur 8 málum verið vísað til efnahagsbrotadeildar ríkislögreglustjóra. Eitt mál verður lagt fyrir stjórn Fjármálaeftirlitsins í þessari viku til ákvörðunar um kæru til efnahagsbrotadeildar. Önnur gjaldeyrismál eru á mismunandi stigi rannsóknar. Samkvæmt upplýsingum frá Seðlabanka Íslands á Fjármálaeftirlitið von á fjölda gjaldeyrismála, en Seðlabankinn hefur eftirlit með gjaldeyrishöftunum og Fjármálaeftirlitið rannsakar meint brot eftir tilkynningu frá bankanum.

Fjármálaeftirlitið hefur stofnað nýtt réttarreikningskilasvið, sem ætlað er að styrkja eftirlitskraft stofnunarinnar með því að vinna að dýpri og breiðari greiningu.

Aðgerðir Seðlabanka Íslands.

Miklar breytingar urðu á starfsemi Seðlabankans á sl. ári með nýjum lögum um Seðlabanka. Auk nýrrar stjórnar bankans var skipuð peningastefnufnd, sem hélt sinn fyrsta fund í marsmánuði. Samtals hélt nefndin 9 fundi á árinu (einn peningastefnufundur hafði verið haldinn áður en nefndin tók til starfa). Peningastefnufndin markaði sér reglur um starfshætti, sem birtar eru á vef bankans. Með stöðugleika krónunnar og hjöðnun verðbólgu að leiðarljósi hefur nú tekist að lækka vexti bankans um 9,5 prósentur, án þess að tefla markmiðum peningastefnunnar í tvísýnu, en virkir vextir bankans hafa lækkað enn meira. Unnið er að langtímastefnumótun á sviði peningamála í Seðlabankanum. Fyrsta skref þeirrar vinnu er álit sem Seðlabankinn skilaði forsætisráðherra álit hinn 30. júní 2009.

Frá hruni bankakerfisins hafa gjaldeyrishöft einnig stutt við markmiðið um gengisstöðugleika. Á sl. ári voru tvívegis gerðar breytingar á reglum um gjaldeyrismál er miða að því að koma í veg fyrir að farið sé í kringum gjaldeyrishöftin. Þá hefur eftirlit og framfylgd verið hert til muna með stofnun gjaldeyriseftirlits sem sjálfstæðrar einingar í Seðlabankanum. Gjaldyriseftirlitið hefur nú þegar tilkynnt fjölda mála til Fjármálaeftirlitsins. Hinn 5. ágúst var lögð fram áætlun um afnám gjaldeyrishafta, þar sem gert var ráð

fyrir því að fyrsta skrefið, afnám hafta á innstreymi fjármagns, yrði tekið fyrir 1. nóvember 2009. Gengu þau áform eftir.

Á meðal eftirkasta hrunsins er að Seðlabankinn hefur þurft að verja umtalsverðum mannafla til þess að sinna eignum sem bankinn tók að veði gegn lánnum til hinna föllnu banka. Seðlabankinn hefur framselt kröfur að fjárhæð 345 ma.kr. til ríkissjóðs, sem greiddi fyrir kröfurnar með útgáfu 270 ma.kr. skuldabréfs. Seðlabankinn og fjármálaráðuneytið hafa gert með sér samning um stofnun sérstaks eignarhaldsfélags um ráðstöfun þessara eigna, Sölvhóls og ESÍ ehf.

Seðlabankinn hefur unnið með Fjármálaeftirlitinu og viðkomandi ráðuneytum að lausn margvíslegs vanda í fjármálakerfinu. Endurfjármögnun sparisjóða með skuldbreytingum í Seðlabankanum er nú komin á lokastig. Á meðal annarra áfanga á sviði fjármálastöðugleika og greiðslukerfa, sem nást hafa undanfarið ár, má nefna.

- Viðbúnaðarsamningur Norður- og Eystrasaltslanda (e. Cooperation Agreement on cross-border financial stability, crisis management and resolution) var undirritaður 21. janúar sl.
- Reglur um greiðsluuppgjör krotaviðskipta til að draga úr uppgjörshættu voru settar 1. desember 2009.
- Stuðningsyfirlýsingar Seðlabankans við útgefendur greiðslukorta voru afnumin í desember 2009.
- Gengið var frá samningi um beina aðild Clearstream að stórgreiðslukerfinu sem kom til framkvæmda 1. febrúar 2010.
- Samstarfsvettvangur um greiðslumiðlun hefur verið undirbúinn. Hann miðar að auknu upplýsingastreymi til hagsmunaaðila og stjórnvalda. Verkefnahópar hafa verið skipaðir um helstu þætti innlendar og erlendar greiðslumiðlunar.
- Í október 2008 fluttist 85-90% allrar erlendar greiðslumiðlunar bankakerfisins til Seðlabanka Íslands. Í samvinnu við nýju bankana hefur verið unnið að endurskipulagningu og enduruppbyggingu erlendar greiðslumiðlunar innan viðskiptabankanna og nú er svo komið að mestur hluti erlendar greiðslumiðlunar hefur verið fluttur að nýju yfir til viðskiptabanka. Erlend greiðslumiðlun vegna sparisjóða er þó að mestu leyti enn hjá Seðlabanka Íslands. Stefnt er að flutningi þeirrar greiðslumiðlunar frá Seðlabanka Íslands eins fljótt og mögulegt er.
- Niðurstöður úr rannsókn á skuldastöðu heimila og fyrirtækja voru birtar í september 2009. Þær niðurstöður gagnast bæði við mat á eignasafni fjármálafyrirtækja og við stefnumótun stjórnvalda á öðrum sviðum.

Mikilvægur þáttur efnahagsáætlunar stjórnvalda og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins er uppbygging gjaldeyrisforða. Með fyrstu endurskoðun efnahagsáætlunarinnar var tekið mikilvægt skref í þá átt að styrkja forðann og endurheimta traust á íslenska ríkið og efnahagsmál landsins. Uppbygging forða og fjármögnun ríkissjóðs eru nátengdir þættir áætlunarinnar. Eftirfarandi áfangar hefur náðst á því sviði eða eru í sjónmáli:

- Samkomulag um mál sem tengjast viðskiptum íslenskra banka við ECB er í burðarliðnum. Samkomulagið er mikilvæg forsenda þess að hægt sé að taka næstu skref við að leysa gjaldeyrishöftin.
- Gerð hefur verið greining á lausafjárstöðu ríkissjóðs og Seðlabankans í erlendum gjaldmiðlum.
- Gerð hefur verið langtímaáætlun í lánamálum ríkissjóðs (með fjármálaráðuneyti).

Endurskoðun reglna um viðskipti Seðlabankans við fjármálastofnanir lauk á árinu 2009.

III. Breytingar á stjórnkerfinu og stjórnsýsluháttum.

Nýtt ráðuneyti, efnahags- og viðskiptaráðuneyti var sett á stofn 1. október sl. Markmið með breytingunni var að styrkja viðskiptaráðuneytið sem ráðuneyti efnahagsmála og fækka þeim ráðuneytum sem koma að stjórnun efnahagsmála. Byggist breytingin m.a. á tillögu Kaarlo Jännäri, fyrrverandi forstjóra finnska fjármálaeftirlitsins. Breytingin fól í sér að verkefni á sviði efnahagsmála voru flutt úr forsætis- og fjármálaráðuneytum til efnahags- og viðskiptaráðuneytis, þ. á m. málefni Seðlabanka Íslands og Hagstofunnar. Eftir breytinguna falla þannig undir sama ráðuneytið Fjármálaeftirlitið og Seðlabanki Íslands og ætti það að auðvelda samþættingu í störfum þessara tveggja stofnana og styrkja eftirlit með fjármálamarkaðnum.

Þá var lagt til að í tengslum við flutning málefna Hagstofu Íslands til efnahags- og viðskiptaráðuneytis verði sett upp ný sjálfstæð rannsóknareining sem myndi fylgjast með afkomu þjóðarbúsins, semja þjóðhagsspár og áætlanir og birta opinberlega. Sú eining er einnig aðskilin frá hagsýslustarfsemi Hagstofunnar.

Stjórnskipulagi Seðlabanka Íslands hefur verið breytt með breytingu á lögum um Seðlabanka Íslands. Forsætisráðherra skipaði Má Guðmundsson í embætti Seðlabankastjóra og Arnór Sighvatsson í embætti aðstoðarseðlabankastjóra. Þá hefur verið skipuð peningastefnunefnd sem tekur ákvörðun um beitingu stjórnþækja bankans í peningamálum, m.a. vaxtaákvæðanir, ákvörðun um bindiskyldu og viðskipti á gjaldeyrismarkaði sem hafa það að markmiði að hafa áhrif á gengi krónunnar.

Ný stjórn Fjármálaeftirlitsins var skipuð í febrúar 2009 og nýr forstjóri, Gunnar Þ. Andersen, tók til starfa í apríl 2009.

Í kjölfar hrunsins hefur ráðuneytið einnig leitast við að bæta enn þá stjórnsýsluhætti sem viðhafðir eru í ráðuneytinu. Þannig hefur verið gerð gangskör í því að allir fundir séu skráðir í dagbók ráðherra og starfsmanna ráðuneytisins og að skráningu gagna í málaskrá, þ. m. t. gagna sem afhent eru ráðherra á fundum. Þá hefur verið leitast við að halda utan um viðtöl við ráðherra í fjölmiðlum í málaskrá ráðuneytisins. Haldnir eru vikulegir verkefnafundir nú með ráðherra, þar sem ákvæðanir eru settar í fundargerð, sem sett er í málaskrá.

Félags- og tryggingamálaráðuneyti

Október 2008

- Sett á fót vefsvæði með upplýsingum til almennings vegna bankahrunsins og opnað gjaldfrjálst símanúmer til að svara fyrirspurnum (hvoru tveggja færðist síðar til forsætisráðuneytisins).
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4008>
- Heimildir Íbúðalánasjóðs til að mæta lántakendum í greiðsluvanda rýmkaðar.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4028>
- Starfsemi Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna eflað, starfsfólki fjölgað og opnunartími lengdur.
- Hópi sérfræðinga falið að fjalla um verðtryggingu lána.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4063>

Nóvember 2008

- Frumvarp um atvinnuleysisbætur í hlutastarfi samþykkt á Alþingi.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4088>
- Frumvarp um greiðsluaðlögun fasteignaveðlána samþykkt á Alþingi.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4094>
- Íbúðalánasjóði veitt heimild til yfirtöku húsnæðislána.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4114>
- Íbúðalánasjóði heimilað að lengja lánstíma greiðsluferfiðleikalána í 30 ár í stað 15 og hámarkslánstími lána lengdur úr 55 árum í 70 ár.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4122>
- Íbúðalánasjóði heimilað með lagabreytingu að leigja eða fela öðrum að annast leigumiðlun íbúðarhúsnæði sem sjóðurinn hefur leyst til sín á nauðungarsölu.

Desember 2008

- Hækkun atvinnuleysisbóta flýtt (hækkuðu 1. janúar 2009 í stað 1. mars 2009)
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/FrettTilky/nr/4144>
- Lágmarksframfærslutrygging lífeyrisþega hækkuð um 20% en hækkun annarra bóta, styrkja og frítekjumarka ákveðin 9,6% (tók gildi 1. janúar 2009).
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4146>
- Skipun starfshóps um vinnumarkaðsaðgerðir.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4148>

Janúar 2009

- Aukin úrræði til að sporna við atvinnuleysi, þ.e. setning reglugerðar um fjölbreytt vinnumarkaðsúrræði sem atvinnulausir geta tekið þátt í samhliða því að fá greiddar atvinnuleysisbætur og setning reglugerðar um nám og námskeið sem vinnumarkaðsúrræði.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/2009>

- Skuldajöfnun vaxtabóta á móti lánum Íbúðalánasjóðs felld niður þannig að ekki er hægt að skuldajafna vaxtabætur upp í vangreidd lán hjá sjóðnum.

Febrúar 2009

- Íbúðalánasjóði heimilað að veita lán til endurbóta og viðhalds á leiguíbúðum, veittar rýmri heimildir til að veita fötluðum einstaklingum aukalán vegna sérþarfa og heimild til veðlánaflutninga milli leiguíbúða sem eru í eigu sama lántakenda. Reiknað var með að með þessu ykist svigrúm til framkvæmda.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4190>

- Velferðarvakt sett á fót til að fylgjast með félagslegum afleiðingum bankahrunsins og leggja til aðgerðir og viðbrögð. Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/velferðarvaktin/>
- Jafnréttisvakt sett á fót til að fylgjast með áhrifum bankahruns á stöðu kynja og gera tillögur um viðbrögð (verkefnið var síðar fært til velferðarvaktarinnar).
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4221>
- Frumvarp um réttindi lifandi líffæragjafa til tímabundinnar fjárhagsaðstoðar samþykkt á Alþingi.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4328>

Apríl 2009

- Undirritun samkomulags stjórnvalda og lánveitenda fasteignaveðlána um samræmd úrræði fyrir einstaklinga og heimili í greiðsluferfiðleikum vegna fasteignaveðlána.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4331?CacheRefresh=1>
- Heimildir Íbúðalánasjóðs til að veita lán vegna húsnæðisendurbóta rýmkaðar með reglugerð.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4366>
- Opnuð ný starfsstöð Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna og starfsfólki fjölgað.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4389>
- Lágmarksfjárhæð vegna lána Íbúðalánasjóðs til endurbóta á húsnæði lækkuð (þess m.a. vænst að breytingin ýtti undir framkvæmdir og auðveldaði fólki að ráðast í endurbætur á húsnæði sínu).
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4422>

Júlí 2009

- Samstarf eflt til að sporna gegn svarti atvinnustarfsemi og svikum á atvinnuleysisbótakerfinu.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4427>
- Sett á fót nefnd til að endurmeta löggjöf og úrræði fyrir skuldsett heimili.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/malaflokkar/husnaedismal/frettir/nr/4431>

Ágúst 2009

- Verkefnið Starfsorka - samstarf Vinnumálastofnunar og Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands um sköpun nýrra atvinnutækifæra.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/malaflokkar/vinnumal/frettir/nr/4443>

September 2009

- Breytingar gerðar á samspili námslána og atvinnuleysisbóta með það að markmiði að auka hvata fólks til að stunda nám fremur en að vera á atvinnuleysisbótum.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/malaflokkar/vinnumal/frettir/nr/4503>

Október 2009

- Frumvarp um aðgerðir í þágu einstaklinga, heimila og fyrirtækja vegna banka- og gjaldeyrishrunsins samþykkt á Alþingi. Meðal annars ákvæði um þriggja ára „þak“ á greiðslujöfnun fasteignaveðlána sem felur í sér niðurfellingu eftirstöðva ef einhverjar eru þegar „þakinu“ er náð. Með lögnum var verðtryggðum fasteignaveðlánum greiðslujafnað sjálfkrafa nema fólk óskaði eftir því að það væri ekki gert.

Nánar um úrræðin: <http://www.island.is/endurreisn/heimili-einstaklingar/fjarmal/bodadar-adgerdir-vegna-skuldavanda-heimilanna/>

- Undirritun samkomulags við fjármálafyrirtæki, lífeyrissjóði og Íbúðalánasjóð um greiðslujöfnun fasteignaveðlána í erlendri mynt, greiðslujöfnun bílálána og bílasamninga og samkomulag um sértæka skuldaaðlögun.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4555>

Nóvember 2009

- Kynntar tillögur vinnuhóps um úrræði fyrir ungt fólk án atvinnu.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4580>

Desember 2009

- Kynnt stórátak í uppbyggingu atvinnuúrræða fyrir ungt fólk án atvinnu, Ungt fólk til athafna

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4720>

- Samþykkt á Alþingi frumvarp til breytinga á lögum um atvinnuleysistryggingar (lög nr. 134 29. desember 2009 – aukið eftirlit og þrengri reglur). Með breytingunum var áætlað að ná fram umtalsverðum sparnaði í atvinnuleysistryggingakerfinu sem nýttur yrði til þess að efla vinnumarkaðsúrræði og efla þjónustu við atvinnulausa.

Nánar: <http://www.althingi.is/dba-bin/ferill.pl?ltg=138&mnr=273>

Janúar 2010

- Samkomulag félags- og tryggingamálaráðuneytis og mennta- og menningarmálaráðuneytis um þróun nýrra námstækifæra í framhaldsskólum fyrir ungt fólk án atvinnu.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4775>

Febrúar 2010

- Samið við Rauða kross Íslands um sjálfbóðaliðastörf fyrir allt að 180 unga atvinnuleitendur.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4792>

- Samið við samtök símenntunarmiðstöðva um fjölbreytt menntunarárræði fyrir allt að 700 ungmenni.

Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4795>

- Samningur um að koma á fót Atvinnumiðstöð Hafnarfjarðar þar sem Vinnumálastofnun og bæjarfélagið munu annast svæðisbundna vinnumiðlun, ráðgjöf og aðra þjónustu við unga atvinnuleitendur í samráði við við Fulltrúaráð verkalýðsfélaganna í Hafnarfirði.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4890>
- Samningur við Íþróttasamband Íslands um að skipuleggja og stjórna sjálfbóðaliðastarfi fyrir um 150 unga atvinnuleitendur á á þessu ári.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4917>

Mars 2010

- Kynnt ákvörðun um að sameina Vinnumálastofnun og Vinnueftirlit ríkisins í eina vinnumarkaðsstofnun.
Nánar: <http://www.felagsmalaraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/4922>

Verkefni sem unnið er að í félags- og tryggingamálaráðuneytinu

- Fyrir Alþingi liggur frumvarp til nýrra laga um **greiðsluaðlögun einstaklinga** á forræði félags- og tryggingamálaráðuneytisins. Samkvæmt frumvarpinu munu ein lög gilda um allar kröfur einstaklinga. Litið verður á greiðsluaðlögun sem félagslegt úrræði.
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0950.html>
- Í tengslum við frumvarp til laga um greiðsluaðlögun hefur ráðuneytið lagt fyrir Alþingi frumvarp til laga um **umboðsmann skuldara**. Embættið verður byggt á grunni Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna. Hlutverk þess verður að gæta hagsmuna skuldara, veita ráðgjöf og annast framkvæmd greiðsluaðlögunar.
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0952.html>
- Fyrir Alþingi liggur frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 50/2009, um tímabundna greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna á íbúðarhúsnæði og miðað við að heiti laganna verði breytt í „**lög um tímabundin úrræði einstaklinga vegna greiðsluferfiðleika**.“ Þessu frumvarpi er ætlað að mæta þeim sem ekki geta nýtt sér greiðsluaðlögunum samkvæmt frumvarpi til laga um greiðsluaðlögun einstaklinga. Þetta á einkum við um einstaklinga sem setið hafa uppi með tvær fasteignir frá október 2008 vegna kaupa á fasteign til að halda heimili án þess að unnt hafi verið að selja hina eldri. Í öðru lagi eru í frumvarpinu ákvæði um ráðstöfun afborgana af lánasamningum sem einstaklingar hafa gert við fjármálafyrirtæki. Þegar eru lögfest ákvæði um greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna á íbúðarhúsnæði en lagt er til að við þau verði bætt úrræði er nýst geti þeim sem fengið hafa lánsveð
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0951.html>
- Fyrir Alþingi liggur frumvarp til laga um **sameiningu Vinnumálastofnunar og Vinnueftirlits ríkisins í eina vinnumarkaðsstofnun**.
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0945.html>
- Fyrir Alþingi liggur frumvarp sem felur í sér að **fimm úrskurðar- og kærunefndir sem falla undir málefna svið ráðuneytisins verði sameinaðar í tvær**. Markmiðið er að lækka rekstrarútgjöld ráðuneytisins.
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0949.html>

- Fyrir Alþingi liggur frumvarp um breytingu á lögum um **atvinnuleysisbætur og húsaleigubætur**. Þar er lagt til að ákvæði um atvinnuleysisbætur á móti skertu starfshlutfalli verði framlengt til 31. des. 2010. Einnig að elli- og örorkulífeyrisgreiðslur úr séreignarlífeyrissjóðum skerði hvorki atvinnuleysisbætur né húsaleigubætur.
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0944.html>
- Fyrir Alþingi liggur frumvarp um **vinnustaðaskírteini og eftirlit á vinnustöðum**. Markmiðið er að stuðla að því að atvinnurekendur á innlendum vinnumarkaði og starfsmenn þeirra fari að gildandi lögum, reglugerðum og kjarasamningum.
Nánar: <http://www.althingi.is/altext/138/s/0686.html>
- Unnið er að samningum við eignaleigufyrirtæki vegna einstaklinga með bílalán í erlendri mynt.

Fjármálaráðuneyti

Málefni lífeyrissjóðanna

Innlausn lífeyrissparnaðar heimiluð við 60 ára aldur

Í lok desember 2008 var samþykkt breyting á lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Með breytingunum er þeim sem náð hafa 60 ára aldri heimilt að taka út séreignarsparnað sinn í einu lagi í stað þess að dreifa greiðslum á sjö ár eins og áður var. Þá er ekkert aldurshámark á því hvenær einstaklingur getur hafið töku lífeyris.

Tímabundin útgreiðsla séreignsparnaðar

Í byrjun mars 2009 var heimilað að fólk geti, á tímabilinu 1. mars 2009 til 1. október 2010, tekið út séreignsparnað sinn, að hámarki einni milljón króna, yfir 9 mánaða tímabil með jöfnum mánaðarlegum greiðslum. Þessi aðgerð er hluti af verkefnaskrá ríkisstjórnarinnar og þeim aðgerðum sem miða að því að aðstoða þá einstaklinga og þær fjölskyldur sem í vanda eiga.

Með breytingu á lögum sem Alþingi samþykkti í lok árs 2009 er hægt að fá greiddar út allt að 1,5 milljón króna til viðbótar við þá einu milljón króna sem áður var unnt að taka út. Einstaklingum er þar með heimilt að taka út samanlagt 2,5 milljónir króna af séreignarsparnaði sínum svo fremi að séreignarsparnaður rétthafa hafi numið þessari upphæð við gildistöku laganna 1. janúar 2010.

Aðgerðir í þágu heimilanna

Eftirgjöf skulda (reglugerð nr. 534/2009)

Í samræmi við breytingar á lögum nr. 90/2003, um tekjuskatt, sem gerðar voru með lögum nr. 46/2009 var gefin út reglugerð um skilyrði þess að eftirgjöf skulda manna utan atvinnurekstrar teljist ekki til skattskyldra tekna.

Greiðsla vaxtabóta

Vegna óvenjulegra aðstæðna á fasteignamarkaði var gefin út reglugerð í mars 2009 sem veitir fólki rétt á vaxtabótum vegna tímabundins eignarhalds á tveimur íbúðum þar sem sala reynist ómöguleg. Réttur til vaxtabóta af þessum sökum helst allt að þremur árum. Við þessar aðstæður er útleiga íbúðarhúsnæðis heimil án þess að réttur til vaxtabóta skerðist.

Hækkun vaxtabóta

Vaxtagjöld til útreiknings vaxtabóta miðast að hámarki við 7% af skuldum, sem stofnað hefur verið til vegna öflunar íbúðarhúsnæðis til eign nota, eins og þær voru í árslok 2009 eða við sölu á árinu. Í árslok 2008 miðaðist hámarkið við 5% af skuldum. Hámarksvaxtabætur voru hækkaðar samtals um 32% á milli árána 2007 og 2008 og eru þær óbreyttar fyrir tekjuárið 2009. Hjón eða sambýlisfólk geta fengið allt að 408.374 krónur í vaxtabætur fyrir tekjuárið 2009 en hámarksvaxtabætur fyrir tekjuárið 2007 voru 297.194 krónur. Viðbótarhækkunin nemur samtals um 111 þús.kr. á ári. Samsvarandi vaxtabætur fyrir einstaklinga og einstæða foreldra eru 246.944 kr. og 317.589 kr. og nemur hækkun frá árinu 2007 67 þús. og 86 þús. kr.

Skuldajöfnun barnabóta felld niður

Frá 1. janúar 2009 var skuldajöfnun barnabóta felld niður. Þar með er ekki hægt að skuldajafna barnabætur upp í vangreidd opinber gjöld.

Skuldajöfnun vaxtabóta á móti lánnum Íbúðarlánasjóðs felld niður

Frá 1. janúar 2009 var skuldajöfnun vaxtabóta á móti lánnum Íbúðarlánasjóðs felld niður. Þar með er ekki hægt að skuldajafna vaxtabætur upp í vangreidd lán hjá Íbúðarlánasjóði.

Tilmæli til innheimtumanna um aukinn sveiganleika í samningum um gjaldfallnar skattkröfur

Fjármálaráðuneytið beindi tilmælum til innheimtumanna um aukinn sveiganleika í samningum um gjaldfallnar skattkröfur. Í kjölfarið sendi Tollstjórnin frá sér yfirlit um breytt verklag við innheimtu vegna efnahagsörðugleika sem fela í sér:

Afturköllun nauðungarsölubeiðna á íbúðarhúsnæði við framhaldssölu þegar innheimtumaður er eini gerðarbeiðandinn.

Frestun uppboða í allt að ár frá fyrstu fyrirtöku.

Lækkun fjárhæða við gerð greiðsluáætlana um launaafdrátt, í allt að 5.000 kr. á mánuði.

Auknar heimildir til veitinga á óskilyrtum veðleyfum og samþykki veðhafa vegna skilmálabreytinga.

Hækkun viðmiðunarfjárhæða vegna fjárnámsbeiðna. Lægsta viðmið var hækkað um 100%, úr 25.000 kr. í 50.000 kr. og almennt viðmið var hækkað um 50% úr 100.000 kr. í 150.000 kr.

Hækkun viðmiðunarfjárhæða vegna gjaldþrotaskiptabeiðna um 100%, úr 1.000.000 kr. í 2.000.000 kr.

Tímabundin niðurfelling á stimpilgjöldum

Frá 7. október 2008 til 31. desember 2010 er heimiluð tímabundin niðurfelling á stimpilgjaldi til að aðstoða fólk í greiðsluferðileikum vegna fasteignalána. Annars vegar er um að ræða niðurfellingu á stimpilgjöldum við skilmálabreytingu fasteignaveðskuldabréfa vegna vanskila og hins vegar vegna endurfjármögnunar eða kröfuhafaskipta fasteignaveðlána. Samþykkt hefur verið einnig að heimila niðurfellingu stimpilgjalds vegna skilmálabreytinga bílalána einstaklinga. Fyrir liggur á Alþingi frumvarp þess efnis að heimilt verði einnig að fella niður stimpilgjald vegna endurfjármögnunar bílalána og kröfuhafaskipta.

Niðurfelling þinglýsingargjalda

Í lok síðasta árs voru afnumin þingslýsingargjöld af skilmálabreytingum fasteignaveðlána einstaklinga vegna greiðslujöfnunar, samkvæmt lögum um greiðslujöfnun. Að auki eru á tímabilinu 7. október 2008 til 31. desember 2010 þinglýsingagjöld felld af skjölum sem stimpilfrjáls eru og varða skilmálabreytingar eða endurfjármögnun fasteignaveðlána og bílalána einstaklinga.

Aðgerðir í þágu fyrirtækja

Greiðsluáðlögun aðflutningsgjalda

Með breytingum á tollalögum í árslok 2008 var fyrirtækjum heimilt að óska eftir því að í stað þess að greiða aðflutningsgjöld á hefðbundnum gjalddaga 17. nóvember 2008, fyrir uppgjörstímabilið september til október, þá yrði greiðslunni skipt í þrennt, þ.e. að þriðjungi væri skilað 17. nóvember, þriðjungi 15. desember og þriðjungi 5. janúar. Af þessu tilefni var jafnframt samþykkt breyting á lögum um virðisaukaskatt sem tryggir að á gjalddaga virðisaukaskatts vegna uppgjörstímabilsins september og október 2008, væri heimilt að færa til innskatts á virðisaukaskattsskýrslu allan virðisaukaskatt vegna uppgjörstímabilsins, þótt einungis hluta af gjaldföllum virðisaukaskatti hafi á þeim tíma verið skilað. Í mars 2009 voru samþykkt lög (nr. 17/2009) um breytingar á tollalögum, lögum um vörugjald og lögum um virðisaukaskatt þar sem kveðið var á um að gjaldfrestur skyldi veittur af aðflutningsgjöldum vegna uppgjörstímabila á árinu 2009 á þann hátt að þriðjungur aðflutningsgjalda fyrir viðkomandi uppgjörstímabil kom til greiðslu á hefðbundnum gjalddaga 15. dag næsta mánaðar eftir lok uppgjörstímabilsins, þriðjungur kom til greiðslu mánuði síðar eða 15. dag annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils og þriðjungur komi til greiðslu 5. dag þriðja mánaðar eftir lok uppgjörstímabils. Með lögum nr. 14/2010 var veittur gjaldfrestur á aðflutningsgjöldum vegna uppgjörstímabilanna janúar og febrúar annars vegar og mars og apríl hins vegar, á árinu 2010 á þann hátt að helmingur aðflutningsgjalda fyrir viðkomandi uppgjörstímabil kæmi til greiðslu á 15. degi næsta mánaðar eftir lok uppgjörstímabils og helmingur aðflutningsgjalda kæmi til greiðslu á 15. degi annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils.

Aukinn greiðslufrestur á virðisaukaskatti þeirra sem að jafnaði eru með lægri útskatt en innskatt

Í lok desember 2008 var fyrirtækjum sem að jafnaði eru með hærri innskatt heldur en útskatt heimilað að fresta gjalddaga á virðisaukaskatti í tolli fram að uppgjöri almennra virðisaukaskattsskila. Aðgerðinni er ætlað að draga úr fjármagnskostnaði fyrirtækja í útflutningi á innlendri framleiðslu. Áður en breytingin tók gildi þurftu þeir aðilar sem voru í útflutningi á innlendri framleiðslu að greiða virðisaukaskatt og

önnur gjöld við innflutning á hráefni til framleiðslu sinnar en fengu svo sömu upphæð endurgreidda við útflutning fullunninnar afurðar.

Fyrirtækjum gert kleift að gera ársreikninga upp í erlendri mynt

Samþykkt var í desember 2008 að bæta við lög um ársreikninga bráðabirgðaákvæði þar sem fyrirtækjum er tímabundið gert kleift að sækja um heimild ársreikningaskrár til að gera upp ársreikninga félaga og færslu bókhalds í erlendri mynt, annars vegar vegna reikningsársins 2008 og hinsvegar reikningsársins 2009.

Heimild til að endurgreiða vörugjöld og virðisaukaskatt af útfluttum ökutækjum

Í desember 2008 voru lögfestar tímabundnar breytingar á lögum um vörugjald af ökutækjum, eldsneyti o.fl. og lögum um virðisaukaskatt, sem heimila endurgreiðslu vörugjalds og virðisaukaskatts af notuðum ökutækjum sem eru afskráð og flutt úr landi. Breytingunni er ætlað að greiða fyrir sölu notaðra ökutækja úr landi. Samkvæmt lögnum er heimilt að endurgreiða vörugjald og virðisaukaskatt af afskráðum ökutækjum sem flutt eru úr landi fram til 31. desember 2009.

Hækkuð endurgreiðsla vegna vinnu á byggingarstað (lög nr. 10/2009)

Með breytingu á lögum nr. 50/1988, um virðisaukaskatt, var endurgreiðsla virðisaukaskatts af vinnu manna á byggingarstað og af þjónustu hönnuða og eftirlitsaðila til byggjenda íbúðarhúsnæðis og frístundahúsnæðis hækkuð úr 60% í 100% á tímabilinu 1. mars til 1. janúar 2010. Sama gilti um endurgreiðslu virðisaukaskatts af vinnu manna við endurbætur eða viðhald íbúðarhúsnæðis og frístundahúsnæðis og af þjónustu arkitekta, verkfræðinga og tæknifræðinga vegna hönnunar eða eftirlits við endurbætur eða viðhald til eigenda húsnæðisins.

Tímabundin niðurfelling álags vegna skila á virðisaukaskatti

Ráðuneytið beindi þeim tilmælum til skattstjóra í nóvember 2008 að fellt yrði tímabundið niður álag vegna skila á virðisaukaskatti fyrir uppgjörstímabilið september og október 2008. Ráðuneytið beindi þessum tilmælum einnig til skattstjóra vegna uppgjörstímabilanna nóvember og desember 2008, janúar og febrúar 2009, mars og apríl 2009 og maí og júní 2009. Þetta var gert vegna þeirra truflana sem orðið höfðu á bankastarfsemi í landinu og áhrifa þess á atvinnulífið.

Tímabundin niðurfelling álags vegna skila á virðisaukaskatti hjá aðilum á landbúnaðarskrá

Ráðuneytið beindi þeim tilmælum til skattstjóra að fella niður tímabundið álag vegna skila á virðisaukaskatti fyrir uppgjör aðila á landbúnaðarskrá vegna síðari hluta ársins 2008 og fyrri hluta ársins 2009. Þetta var gert vegna þeirra sérstöku aðstæðna sem að ríktu í þjóðfélaginu.

Tímabundin heimild til bílaleiga að reikna innskatt af kaupverði notaðra fólksbifreiða

Með lögum nr. 25/2010 var gerð breyting á lögum nr. 50/1988, um virðisaukaskatt þar sem bílaleigum var heimilað frá gildistöku laganna til 31. desember 2010 að reikna innskatt við kaup á notuðum fólksbifreiðum sem ætlaðar eru til útleigu.

Tímabundin niðurfelling álags vegna skila á staðgreiðslu

Í nóvember 2008 beindi ráðuneytið beina þeim tilmælum til skattstjóra og tollstjórans í Reykjavík að fellt verði tímabundið niður álag vegna þeirra skila á staðgreiðslu sem á eindaga var 17. nóvember og gilti sú niðurfelling í eina viku eða til 24. nóvember 2008. Ástæðan var áframhaldandi truflun á bankastarfsemi hér á landi og áhrifa þess á atvinnulífið. Samskonar tilmælum hafði verið beint til viðkomandi aðila 15. október 2008 þar sem fellt var tímabundið niður álag vegna þeirra skila á staðgreiðslu sem á eindaga voru 15. október og gilti sú niðurfelling í eina viku eða til 22. október 2008.

Greiðsluuppgjör á opinberum gjöldum lögaðila og einstaklinga í atvinnurekstri

Í lok mars 2010 voru samþykkt lög nr. 24/2010 þess efnis að lögaðilar og einstaklingar í atvinnurekstri sem eru í vanskilum með virðisaukaskatt, staðgreiðslu opinberra gjalda, tryggingagjald og þing- og sveitarsjóðsgjöld sem hafa gjaldfallið fyrir 1. janúar 2010 geta sótt um frest til greiðsluuppgjors á þeim vanskilum til 1. júlí 2011 til tollstjóra að uppfylltum ákveðnum skilyrðum.

Sé frestur til greiðsluuppgjors vegna vanskilanna veittur falla dráttarvextir ekki á kröfurnar 1. janúar 2010 til og með 30. júní 2011 og tollstjóra er heimilt að samþykkja útgáfu skuldabréfs til greiðslu þeirra skatta

og gjalda sem voru í fresti til greiðsluuppgjörs. Skuldabréfið skal vera til fimm ára með jöfnum mánaðarlegum afborgunum, verðtryggt en án vaxta og með fyrstu greiðslu 1. október 2011.

Ríkisfjármál

Hækkun staðgreiðsluhlutfalls og persónuafsláttar

Í ársbyrjun 2009 var staðgreiðsluhlutfall hækkað úr 35,72% í 37,2%. Auk þess var persónuafsláttur hækkaður úr 34.037 kr. í 42.205 kr. á mánuði.

Þær breytingar voru gerðar á árinu 2009 að til viðbótar við almennan tekjuskatt og útsvar var lagður sérstakur 8% tekjuskattur (hátekjuskattur) á tekjuskattsstofn einstaklings umfram 4.200.000 kr. á tímabilinu júlí-desember 2009. Gilti það hvort sem framteljandi var einhleypingur eða taldi fram ásamt maka eða sambúðarmanni/konu. Þá var til viðbótar við 10% skatt á fjármagnstekjur lagður 5% skattur á fjármagnstekjur tímabilsins júlí-desember, sem voru umfram 250.000 kr. á mann. Frítekjumark vegna leigutekna júlí-desember var 30%. Tryggingagjald var 5,34% vegna launa sem greidd voru janúar-júní 2009, en 7% vegna launa sem greidd voru júlí-desember 2009.

Þriggja þrepa tekjuskattur einstaklinga, auðlegðarskattur, hækkun skatts á fjármagnstekjur og lögaðila.

Í ársbyrjun 2010 urðu tekjuskattsþrep launþega þrjú:

24,1% af tekjum undir 200.000 á mánuði,

27% af tekjum frá 200.001 til 650.000 og

33% af tekjum yfir 650.001.

Af launum er einnig greitt útsvar sem er 13,12% að meðaltali árið 2010.

Persónuafsláttur var hækkaður í 44.205 kr. á mánuði.

Tryggingagjald 8,65% frá 1. janúar 2010.

Þá skal samskatta við álagningu opinberra gjalda ef annar makinn (A) er með tekjur í skattþrepi 3 yfir 7,8 milljónir króna og hinn makinn (B) er með tekjur undir 7,8 milljónir króna en yfir 2,4 milljónum króna í þrepi 2. 50% af því sem B nýtir ekki skal færa frá B til A og skattleggja hjá honum í skattþrepi 2 það sem umfram er 7,8 milljónir króna, þó að hámarki 2,7 milljónir króna.

Auðlegðarskattur

Lagður er 1,25% auðlegðarskattur á nettóeign einhleypings umfram 90 milljónir kr. og nettóeign hjóna og samskattaðs sambúðarfólks umfram 120 milljónir kr.

Fjármagnstekjuskattur

18% frá 1. janúar 2010.

Frítekjumark vegna vaxtatekna er 100.000 kr. á mann.

Frítekjumark vegna leigutekna manna af íbúðarhúsnæði er 30% af leigutekjum.

Skattlagning lögaðila

Tekjuskattur hlutafélaga, einkahlutafélaga og samvinnufélaga 18% frá 1. janúar 2010.

Tekjuskattur annarra lögaðila m.a. sameignarfélög, þrotabú og dánarbú 32,7% frá 1. janúar 2010.

Framlag til sparisjóða

Í desember 2008 voru settar reglur um sparisjóði sem byggjast á 2. gr. laga nr. 125/2008 um heimild til fjárveitingar úr ríkissjóði vegna sérstakra aðstæðna á fjármálamarkaði. Samkvæmt 2. gr. fyrrgreindra laga er fjármálaráðherra, við sérstakar aðstæður, heimilt að leggja sparisjóði til fjárhæð sem nemur allt að 20% af bókfærðu eigin fé hans gegn endurgjaldi í formi stofnfjárbréfa eða hlutabréfa.

Lækkun ferðakostnaðar ráðherra og starfsmanna ríkisins

Í lok febrúar 2009 lækkaði ferðakostnaðarnefnd dagpeningagreiðslur starfsmanna ríkisins á ferðalögum erlendis um 10%. Jafnframt var sérstökum ákvæðum breytt um endurgreiddan ferðakostnað og dagpeninga til ráðherra og æðstu embættismanna ríkisins. Ákvörðunin er í anda aukins aðhalds í

ríkisrekstri, en jafnframt liður í að skapa stofnunum og ríkisstarfsmönnum svigrúm til þess að sinna erlendu samstarfi sem talið er nauðsynlegt vegna alþjóðlegra skuldbindinga þar um. Dagpeningar ríkisstarfsmanna á ferðalögum innanlands voru tvívegis lækkaðir á árinu 2009. Þann 1. febrúar 2010 var akstursgjald ríkisstarfsmanna hækkað en það hafði ekki tekið breytingum frá því í október 2008.

Skattfrankvæmd styrkt og hömlur gegn skattundanskoti efldar (lög nr. 46/2009)

Með breytingu á lögum nr. 90/2003 var skattfrankvæmd styrkt og hömlur gegn skattundanskoti efldar.

Áætlun um jöfnuð í ríkisrekstri

Gefin var út skýrsla fjármálaráðherra um áætlun um jöfnuð í ríkisfjármálum 2009–2013 í júní 2009.

Lánasamningur við Norðurlöndin

1. júlí sl. var skrifað undir lánasamninga milli Íslands og Danmerkur, Finnlands og Svíþjóðar og milli Seðlabanka Íslands, með ábyrgð íslenska ríkisins, og Noregsbanka, með ábyrgð norska ríkisins. Samkvæmt þessum samningum munu Norðurlöndin fjögur veita Íslandi lán sem samanlagt nema 1,775 milljörðum evra.

Lánasamningur við Pólland

Í byrjun október 2009 var undirritaður lánasamningur milli Íslands og Póllands. Samkvæmt samningnum lánar pólska ríkið íslenska ríkinu 630 milljónir pólskra slota (zloty, PLN) sem er jafnvirði u.þ.b. 200 milljóna Bandaríkjadala.

Uppsögn aksturssamninga

Frá og með 1. febrúar sl. tók í gildi uppsögn á öllum aksturssamningum við starfsmenn ríkisins og er nú aðeins greitt fyrir akstur samkvæmt akstursbók.

Endurreisn fjármálakerfisins

Stofnun Bankasýslu ríkisins

Í ágúst 2009 voru samþykkt lög nr. 88/2009 um Bankasýslu ríkisins. Bankasýslunni er ætlað að fara með eignarhluti ríkisins í fjármálafyrirtækjum, í samræmi við lög, góða stjórnslu- og viðskiptahætti og eigendastefnu ríkisins á hverjum tíma, og leggur þeim til fé fyrir hönd ríkisins á grundvelli heimilda í fjárlögum.

Endurreisn bankanna

Í árslok 2009 lauk endurreisn íslensku viðskiptabankanna.

Icesave-samningarnir

Ýmsum áföngum hefur verið náð vegna deilu um Icesave-samningana.

Endurskipulagning sparisjóðanna

Í samræði við efnahags- og viðskiptaráðuneytið, Seðlabanka Íslands og Fjármálaeftirlitið vannur fjármálaráðuneytið að því að leiða fjárhagslega endurskipulagningu sparisjóðanna til lykta og nýtur sérfræðiaðstoðar ráðgjafarfyrirtækisins Hawkpoint við úrlausn þess verkefnis. Þessi vinna er á lokastigi.

Eigendastefna ríkisins í fjármálafyrirtækjum

Ríkið setti sér eigendastefnu í fjármálafyrirtækjum síðla sumars 2009 og er henni ætlað að skýra fyrirætlanir ríkisins sem eiganda að fjármálafyrirtækjum.

Annað

(Skipaðar hafa verið nefndir í tengslum við björgunaraðgerðir ríkisstjórnarinnar í efnahagsmálum. Fjármálaráðuneytið hefur ráðið sérfræðinga til þess að sinna verkefnum vegna eftirtalda þriggja nefnda: Nefnd sem ætlað er að annast samningaviðræður vegna þeirra lána sem vanaþjóðir Íslands hafa heitið, nefnd sem ætlað er að annast samningaviðræður vegna Icesave-skuldbindinga og nefnd sem fer fyrir samningaviðræðum milli nýju og gömlu bankanna um yfirfærslu eigna og uppgjör þeirra á milli.)

Takmörk sett á útflutningsviðskipti í íslenskum krónum (lög nr. 27/2009)

Með breytingu á tollalögum nr. 88/2005 og lögum um gjaldeyrismál nr. 87/1992 voru sett tímabundin takmörk á útflutning í íslenskum krónum.

Stöðugleikasáttmálinn

Í stöðugleikasáttmálanum er fjallað um ýmis mál sem fjármálaráðuneytið hefur komið að og tengjast aðgerðum sem ráðuneytið hefur gripið til í kjölfar bankahrunsins. Vísað er í nýjustu útgáfu um stöðu verkefna í sáttmálanum frá 24. febrúar sl.

Starfshópur skipaður til að kanna möguleika ríkisins á að hefja og reka skaðabótamál á hendur þeim lögaðilum og einstaklingum, sem sýna má fram á að hafi valdið ríkinu og almenningi í landinu fjárhagslegu tjóni með athöfnum sínum í aðdraganda bankahrunsins og í því.

Í desember sl. var skipaður starfshópur sem hefur það verkefni að kanna möguleika ríkisins á að hefja og reka skaðabótamál á hendur þeim lögaðilum og einstaklingum, sem sýna má fram á að hafi valdið ríkinu og almenningi í landinu fjárhagslegu tjóni með athöfnum sínum í aðdraganda bankahrunsins og í því.

Kyrrsetning eigna (lög nr. 23/2010)

Samkvæmt lögum nr. 23/2010 er skattrannsóknarstjóra heimilt að kyrrsetja eignir skattaðila sem sæta skattrannsókn hjá skattrannsóknarstjóra ef hann telur að rannsókn muni leiða til þess að skattar viðkomandi verði hækkaðir eða rökstuddur grunur er um að til fésektar muni koma og hætta þykir á að eignum verið ella skotið undan eða þær glatist eða rýrni að mun. Tollstjóri sér um rekstur kyrrsetningarmála skv. lögnum.

Sameining skattumdæma

Frá 1. janúar 2010 voru embætti níu skattstjóra og ríkisskattstjóra sameinuð í eitt umdæmi undir stjórn ríkisskattstjóra. Við sameininguna var lagt til grundvallar að lækka kostnað við rekstur skattkerfisins, fækka óhagkvæmum rekstrareiningum en efla þær sem eftir stóðu og tryggja áframhaldandi árangur og skilvirkni skattyfirvalda.

Nýsköpun

Þann 1. janúar 2010 tóku gildi lög um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki. Markmið laganna er að bæta samkeppnisskilyrði nýsköpunarfyrirtækja og efla rannsóknir og þróunarstarf með því annars vegar að veita nýsköpunarfyrirtækjum rétt til skattafrádráttar vegna kostnaðar við nýsköpunarverkefni og hins vegar að hvetja til fjárfestinga í þeim að uppfylltum tilteknum skilyrðum.

Umhverfis og auðlindaskattar

Í desember árið 2009 voru lög nr. 129/2009, um umhverfis og auðlindarskatta samþykkt á Alþingi. Lögin kveða í fyrsta lagi á um það greitt skuli kolefnisgjald af öllu fljótandi jarðefnaeldsneyti. Gjaldið nemur 2,90 kr. á hvern lítra af gas- og dísilolíu, 2,60 kr. á hvern lítra af bensíni, 2,70 kr. á hvern lítra af flugvéla- og þotuelsneyti og 3,60 kr. á hvert kílógramm af brennsluolíu. Í öðru lagi kveða lögin á um að greiða skuli skatt af rafmagni og heitu vatni. Það gjald nemur 0,12 aurum af hverri kílóvatnsstund af rafmagni og 2.0% af smásöluverði á heitu vatni.

Heilbrigðisráðuneyti

1. *Starfshópur á vegum heilbrigðisráðuneytisins skilaði af sér skýrslu um sálfélagslega velferð barna á tímum efnahagsþrenginga 17. ágúst 2009.* Starfshópurinn skilaði tillögum um það hvernig best mætti verjast sálfélagslegum afleiðingum efnahagskreppunnar. Í öllu starfi hópsins var horft sérstaklega til reynslu annarra þjóða af svipuðu hruni og efnahagsþrengingum hér á landi. Haft var víðtækt samráð við fagaðila og fulltrúa félagasamtaka og lögð áhersla á að hugmyndir að aðgerðum væru framkvæmanlegar með sem minnstum tilkostnaði í ljósi þeirra hagræðingaraðgerða í heilbrigðiskerfinu. Hægt er að nálgast skýrsluna á heimasíðu heilbrigðisráðuneytisins.

2. *Heilbrigðisráðuneytið er þátttakandi í vinnu velferðavaktarinnar.* Þar hefur að mestu verið um að ræða upplýsingaöflun og greiningu. Ákveðið var að styrkja þá vinnu enn frekar með aðkomu landlæknis haustið 2009.

3. *Heilbrigðisráðuneytið er þátttakandi í nefnd félags- og tryggingamálaráðuneytisins og mennta- og menningarmálaráðuneytisins um virkni ungs fólks sem leiddi til rýnihópa með ungmennunum og í kjölfarið miðstýrðra aðgerða Vinnumálastofnunar í málefnum 2700 (18-25 ára) ungmenna sem nú fá val um virkni.*

4. *Skýrsla um almennt eftirlit Landlæknisembættisins og sérstakt eftirlit vegna efnahagsþrenginga.* Á vef Landlæknisembættisins er skýrsla um eftirlit embættisins með heilbrigðisþjónustu. Samkvæmt lögum hefur Landlæknisembættið faglegt eftirlit með starfsemi heilbrigðisstofnana og heilbrigðisstarfsmanna. Undir eftirlit embættisins heyra allar þær rekstrareiningar þar sem heilbrigðisþjónusta fer fram og skipta þær hundruðum hér á landi. Embættið hefur þróað ákveðna aðferðafræði sem notuð er við eftirlit og úttektir og er því lýst í skýrslunni.

Í ljósi núverandi efnahagsþrenginga hefur Landlæknisembættið gripið til sérstakra ráðstafana til að fylgjast með áhrifum efnahagsþrenginga á heilsu og velferð landsmanna og aðgerða þeirra sem veita heilbrigðisþjónustu. Meginatriðum þessarar vinnu er lýst í fyrsta kafla skýrslunnar.

5. *Mat landlæknis á stöðu öryggismála varðandi mönnun á Landspítala í desember 2009.* Að ósk ráðherra framkvæmdi landlæknir mat á stöðu öryggismála á Landspítala í framhaldi af athugasemdum um að niðurskurður hefði leitt til lakara öryggis í þjónustu Landspítalans. Hægt er að nálgast greinargerð landlæknis á landlaeknir.is en niðurstaða hans var að samkvæmt tölum um sjúklingaflokkun hefði álag ekki aukist og atvikum ekki fjölgað. Ennfremur sýndu tölur að raunverulegur hjúkrunartími á hvern sjúkling hefði í heildina aukist, þannig að umönnunartími hefði ekki minnkað.

6. *Almenn komugjöld í heilsugæslunni breyttust ekki, komugjöld barna á slysa- og bráðadeildir féllu niður og gjald vegna vitjana lækna til barna féll niður frá áramótum. Hámarksgreiðslur fyrir hverja aðgerð, eða skoðun, og þak vegna afsláttarkorts hækkaði lítillega. Þetta eru meginráttir reglugerðarinnar, sem heilbrigðisráðherra gaf út í janúar 2010.* Breytingarnar tryggðu jafnt aðgengi að heilsugæslunni með því að halda óbreyttum komugjöldum þar, en auk þess var haft almennt að leiðarljósi að auka ekki útgjöld barnafjölskyldna vegna heilbrigðisþjónustu, að lágmarka útgjaldaauka elli- og örorkulífeyrisþega og að stilla almennri hækkun komugjalda mjög í hóf þótt almennar verðbreytingar hafi í raun kallað á meiri hækkun gjalda, enda verðbólguhækkunin um 8% frá því gjöldum var síðast breytt.

7. *Engar hækkunir urðu á gjaldi fyrir heilbrigðisþjónustu í heilsugæslunni fyrir aldraða sem fá óskertan ellilífeyri.* Þetta er efni reglugerðar heilbrigðisráðherra eftir að í ljós kom, eftir breytingu sem tók gildi 1.

janúar 2010 að komugjöld aldraðra, 67 til 69 ára sem njóta óskerts lífeyris, stóðu ekki í stað eins og til stóð.

Breytingin á reglum um komugjöld í heilbrigðisþjónustunni fyrir þennan hóp þýðir að komugjöldin verða óbreytt og rétturinn til afsláttarskírteinis miðast við lægri upphæð en áður var. Á aldrinum 67 til 69 ára greiða þeir sem fá óskertan ellilífeyri, sem eru þeir einstaklingar sem standa hvað síst fjárhagslega, 500 krónur fyrir hverja komu á heilsugæslustöð, og rétt til afsláttarskírteinis fá þeir, þegar kostnaður vegna heilbrigðisþjónustu fer yfir 6.500 krónur á almanaksárinu. Sá hópur aldraðra, 67 til 69 ára, sem stendur betur að vígi fjárhagslega og greiddi áður fullt gjald á heilsugæslustöð greiðir eftir 1. janúar 2010 80% af fullu gjaldi.

Sjá nánar [yfirlit yfir greiðsluþátttöku](#) á vef Sjúkrtrygginga Íslands.

8. *Endurgreiðslur vegna fæðingargalla í munnholi hækkaðar verulega.* Reglugerð heilbrigðisráðherra undirrituð í mars 2010 jók þátttöku sjúkrtrygginga í nauðsynlegum tannlækninga- og tannréttingakostnaði vegna alvarlegra afleiðinga fæðingargalla, sjúkdóma eða slysa. Reglugerðin gildir frá 1. janúar 2010. Reglugerðir sem settar voru í árslok 2009 gilda áfram um aðra þá hópa sem nýja reglugerðin nær ekki til.

Endurgreiðsla sjúkrtrygginga samkvæmt nýju reglugerðinni nemur 95% af reikningi tannlæknis/tannréttingarsérfræðings.

Reglugerðir sem settar voru um kostnaðarþátttöku vegna þessa í lok árs 2009 skiluðu ekki tilætluðum árangri. Reikna má með að um 80 manns njóti endurgreiðslu á ári samkvæmt nýju reglugerðinni. Um er að ræða einstaklinga sem t.d. eru fæddir með skarð í vör og gómi, einstaklinga með meðfædda tannvöntun a.m.k. fjögurra eða fleiri fullorðinstanna framan við endajaxla, auk ýmissa sambærilegra tilvika.

Reglugerðin tekur einnig til endurgreiðslu kostnaðar við nauðsynlegar tannlækningar og tannréttingar vegna sannanlegra alvarlegra afleiðinga slysa þegar bætur fást ekki greiddar frá þriðja aðila.

Reglugerð nr. 190/2010 um þátttöku sjúkrtrygginga í nauðsynlegum tannlækninga- og tannréttingakostnaði vegna alvarlegra afleiðinga fæðingargalla, sjúkdóma eða slysa.

Iðnaðarráðuneyti

1. Starfsorka

Iðnaðarráðuneytið hafði frumkvæði að því í samvinnu við félagsmála- og fjármálaráðuneyti að sprotafyrirtæki gætu ráðið til sín starfskraft af atvinnuleysissskrá án þess að bætur yrðu skertar. Um er að ræða samstarfsverkefni Nýsköpunarmiðstöðvar og Vinnumálastofnunar. Starfsorka er þríhliða samningur milli Vinnumálastofnunar, fyrirtækis og atvinnuleitanda um ráðningu í störf sem lúta að nýsköpun og þróun og greiðslu atvinnuleysisbóta. Í samningnum samþykkir atvinnuleitandinn að Vinnumálastofnun greiði upphæð sem nemur fjárhæð þeirri sem atvinnuleitandi á rétt á úr Atvinnuleysisjóði til fyrirtækisins auk 8% móttframlags í lífeyrissjóð beint til fyrirtækisins. Fyrirtækið skuldbindur sig til að ráða atvinnuleitanda sem er tryggður innan atvinnuleysistryggingarkerfisins við þróun nýrrar viðskiptahugmyndar í allt að sex mánuði og greiðir honum laun samkvæmt gildandi kjarasamningi. Frá því að verkefninu var komið af stað hefur úrræðið nýst 98 fyrirtækjum og telur nú 212 stöðugildi.

2. Styrkir til nýsköpunar

Á vegum iðnaðarráðuneytis er rekin áætlunin “Átak til atvinnusköpunar” sem veitir styrki til verkefnahugmynda á frumstigi. Þeir sem njóta þessara styrkja eru fyrst og fremst frumkvöðlar og lítil fyrirtæki sem eru að taka sín fyrstu spor í nýsköpun. Mörg þessara verkefna skila sér síðar í veigameiri sjóði eins og Tækniþróunarsjóð. Fjárveitingar til áætlunarinnar árið 2010 voru 80 milljónir. Tækniþróunarsjóður styrkir veigamikil nýsköpunar- og þróunarverkefni sem geta styrkt samkeppnisstöðu Íslands og eru arðbær. Fjárveitingar til Tækniþróunarsjóðs nema árinu 2010 720 milljónum sem er aukning um 30 milljónir frá fyrra ári. Tækniþróunarsjóður er sérstaklega mikilvægur til að styðja við bakið á nýsköpun í íslensku atvinnulífi. Á fjórða ársfjórðungi 2008 til fjórða ársfjórðungs 2009 fjölgaði störfum í sérfræðilegri, vísindalegri og tæknilegri starfsemi um 14%, þrátt fyrir aukið atvinnuleysi.

3. Heimsóknir í sprotafyrirtæki

Iðnaðarráðherra hefur heimsótt sprotafyrirtæki til að kynna sér stöðu þeirra og meta hvernig best sé staðið við bakið á þeim. Í heimsókn til Actavis kom fram að mikilvægt væri að Lyfjastofnun sé í stakk búin að vinna að skráningum lyfja, bæði frumlyfja og samheitalyfja, en að öðrum kosti þyrfti að kaupa þá þjónustu erlendis frá auk þess sem það tæki mun lengri tíma. Iðnaðarráðuneytið hefur tekið þetta upp við Lyfjastofnun.

4. Frumtak - samlagssjóður

Frumtak hefur verið fjárfestingarhæfur frá 4. janúar 2009. Á því rúma ári sem liðið er hefur sjóðurinn fjárfest í fjórum fyrirtækjum fyrir alls 530 milljónir króna. Helsta verkefni framundan er að finna vænleg fjárfestingartækifæri sem henta starfsemi hans, en sjóðurinn fjárfestir í fyrirtækjum sem komin eru af klakstigi, m.a. er unnið að því að efla samstarf við Nýsköpunarsjóð atvinnulífsins með það að markmiði sem komin eru á fjárfestingarstig Frumtaks.

5. Vaxtarsamningar

Vaxtarsamningar eru veigamikil tæki til atvinnuþróunar, sem byggir á styrkleikum hvers landssvæðis til nýsköpunar og vaxtar. Þann 10. febrúar 2010 skrifaði iðnaðarráðherra undir fimm nýja vaxtarsamninga og var m.a. gerður í fyrsta skipti vaxtarsamningur fyrir Suðurnes. Alls eru samningarnir átta og er varið 215 milljónum króna til þeirra á árinu 2010.

6. Heilsutengd ferðabjónusta

Samtök um heilsuferðabjónustu voru stofnuð 28. janúar s.l. að frumkvæði iðnaðarráðherra. Markmiðið er að fjölga ferðamönnum hingað til lands umtalsvert utan háannar svo ferðabjónustan geti skapað fleiri

störf og þróast í heilsársatvinnugrein sem víðast um land. Verkefnið tekur til heilsuferðapjónustu á breiðum grunni, baðmenningu, jarðhita, óspillta náttúru, gæði íslenskra matvæli, útivist og svo framvegis. Geysilegur áhugi er á meðal íslenskra ferðapjónustuaðila að sækja inn á þennan markað. Í júní n.k. verður tilbúin söluvara - samsettar ferðir fyrir áhugafólk um bættu heilsu og heilbrigðan lífsstíl - sem þegar verður hafist handa við að markaðssetja. Ekki hefur verið metið hversu mörg störf átakið muni móta en fulltrúar u.þ.b. 70 aðila hafa tekið þátt í verkefninu.

7. Lög um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki

Með lögum nr. 152/2009, um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, eru bætt samkeppnisskilyrði sprota- og nýsköpunarfyrirtækja, en það er eitt af stefnumálum ríkisstjórnarinnar. Hagfelldari skattaleg skilyrði héraðs fyrir slík fyrirtæki geta leitt til þess að störfum í rannsóknum og þróun innan íslenskra fyrirtækja fjölgi umtalsvert og er þeirri skipan sem með lögnum er komið á ætlað að vera hvati fyrir nýsköpun og þróun í bæði nýjum og rótgrónum fyrirtækjum. Með lögnum er kveðið á um skattfrádrátt vegna rannsóknar- og þróunarverkefna þeirra aðila sem stunda skattskyldan atvinnurekstur á Íslandi og hafa fengið rannsóknar- og þróunarverkefni viðurkennd af Rannís. Þessi sérstaki frádráttur reiknast sem ákveðið hlutfall, eða 15%, af raunverulegum rannsóknar- og þróunarkostnaði. Lögin fjalla einnig um frádrátt frá skattskyldum tekjum vegna fjárfestinga manna og lögaðila í nýsköpunarfyrirtækjum. Gert er ráð fyrir að frádrátturinn muni hvetja menn og lögaðila til slíkra fjárfestinga og um leið aukist eigið fé nýsköpunarfyrirtækja.

8. Frumvarp til laga um ívilnanir vegna nýfjárfestinga á Íslandi

Ráðgert er að á fundi ríkisstjórnar þann 23. mars verði lagt fram frumvarp um ívilnanir vegna nýfjárfestinga á Íslandi. Markmið frumvarpsins er að örva og efla fjárfestingu í atvinnurekstri á Íslandi með því að tilgreina með gegnsæjum hætti í lögum hvaða heimildir stjórnvöld og sveitarfélög hafa til að veita skilgreindar ívilnanir til nýfjárfestinga. Með frumvarpinu er lagt til að horfið verði frá því fyrirkomulagi sem tíðkast hefur, þ.e. að gera sértæka fjárfestingarsamninga vegna einstakra verkefna, á grundvelli sérstakra heimildarlaga frá Alþingi og samþykkis Eftirlitsstofnunar EFTA, eftir því sem þörf hefur verið metin á í hvert skipti. Hefur það fyrirkomulag reynt þungt í vöfum, ómarkvisst og ekki boðið upp á nægjanlegan sveigjanleika til að mæta ólíkum fjárfestingarverkefnum. Þær ívilnanir sem lagðar eru til í frumvarpinu felast annars vegar í byggðaaðstoð fyrir fjárfestingarverkefni í landsbyggðarkjördæmunum þremur og saman standa þær ívilnanir af stofnfjárstyrkjum, frávikum frá tilteknum sköttum og opinberum gjöldum og sölu eða leigu á landi eða lóð undir nýfjárfestingu á hagstæðu verði. Hins vegar er um almenna aðstoð að ræða, óháð staðsetningu verkefnis, sem felst í þjálfunaraðstoð, aðstoð vegna nýfjárfestinga lítilla og meðalstórra fyrirtækja, rannsóknar- og þróunaraðstoð og aðstoð vegna umhverfistengdra fjárfestingarverkefna. eru þær ívilnanir sem tilgreindar eru í frumvarpinu samblanda af því sem þekktist í nágrannalöndum Íslands og þeim ívilnunum sem verið hafa í fyrri fjárfestingarsamningum. Er lagt til að löginn verði tímabundin eða til 31. desember 2013.

9. Atvinnustefna Sóknaráætlunar

Iðnaðarráðuneytið kemur að mótun atvinnustefnu sem er hluti af opnu vinnuferli Sóknaráætlunar 20/20. Stefnt er að því að iðnaðarráðuneyti kynni fyrstu drög atvinnustefnunnar á Reykjanesi 20. maí 2010. Grunnstoð atvinnustefnunnar byggist á söfnun upplýsinga um ný atvinnutækifæri á hverju landssvæði fyrir sig.

10. Orkuskiptastefna

Iðnaðarráðherra hefur ákveðið að stefnt verði að orkuskiptum í samgöngum hér á landi undir einu merki. Gerð verði áætlun um orkuskipti og leitast við að skapa hreyfingu áhugafólks, samtaka, fyrirtækja, ríkis og sveitarfélaga um framkvæmd hennar. Forsendur orkuskiptaáætlunar verði einkum eftirfarandi:

1. Endurnýjanlegir orkugjafar leysi jarðefnaeldsneyti í samgöngum af hólmi.
2. Fylgt verði áætlun um minni losun skaðlegra efna frá samgöngum sem tryggja að loftslagsmarkmið Íslands náist.
3. Notkun innlendra nýorku leiði til orkuöryggis og gjaldeyrissparnaðar.
4. Orkuskipti í samgöngum stuðli að nýsköpun og atvinnuþróun í atvinnugreinum sem byggja á umhverfisvænni tækni.

Orkuskipti í samgöngum hafa mikilvæga þýðingu fyrir efnahagsþróun landsins ásamt því að vera markvert framlag til umhverfis- og loftslagsmála. Þróun og framleiðsla á hverskonar vistvænum lausnum er mikilvæg burðarstoð atvinnuþróunar og nýsköpunar.

11. Vistvænt eldsneyti

Í þeim tilgangi að flýta og efla þróun á vistvænu eldsneyti hefur Tækniþróunarsjóður styrkt slíkt verkefni sem skiptist í þrjá meginþætti:

1. Meta hvaða tegundir lífmassa, sem falla til eða hægt er að rækta hérlendis, henta til framleiðslu á lífildsneyti sem og hvaða tækni, sem nú þegar er til staðar, gæfi hámarks heimtur eldsneytis úr ólíkum gerðum hráefnis.
2. Gera tilraunir með framleiðslu á lífildsneyti úr völdu hráefni.
3. Leggja mat á magn lífildsneytis sem hægt er að framleiða úr innlendum lífmassa á Íslandi næstu áratugi.

Þá hefur Nýsköpunarmiðstöð Íslands í samráði við Sorpu og tengda aðila unnið að áætlun um gerð eldsneytis úr sorpi sem til fellur á Reykjavíkursvæðinu.

12. Framkvæmdasjóður ferðabjónustunnar

Iðnaðarráðherra vinnur að stofnun sjóðs er nefnist Framkvæmdasjóður ferðabjónustunnar sem verður fjármagnaður með umhverfisgjaldi samkvæmt lögum um umhverfisgjald. Sjóðurinn mun starfa á ábyrgð iðnaðarráðherra, en rekstur og umsýsla sjóðsins verður hjá Ferðamálastofu. Sjóðurinn hefur það hlutverk að stuðla að uppbyggingu og verndun fjölsóttra ferðamannaáætla, þjóðgarða og friðlýstra svæða, ásamt fjölgun á viðkomustöðum ferðafólks til að draga úr álagi á náttúru landsins. Í því skyni leggur sjóðurinn til fjármagn til verkefna í samræmi við samþykktar verkefnaáætlanir Ferðamálastofu.

Gera má ráð fyrir að tekjur sjóðsins nemi um 600 millj. kr. á ári og fjöldi starfa skapist vegna verkefna á hans vegum.

13. Tvö frumvörp vegna ferðamála

Iðnaðarráðherra lagði fram frumvarp sem nú liggur fyrir Alþingi þar sem létt er undir með smærri ferðaskrifstofum með því að gera einungis kröfu um áritun endurskoðanda á ársreikning við ákvörðun tryggingarfjárhæðar vegna alferða.

Iðnaðarráðherra skipaði nefnd sem mun leggja tillögu að lagafrumvarpi sem hefur það að markmiði að til að koma til móts við vanda ferðaskrifstofufyrirtækja við að fjármagna tryggingarupphæðir vegna alferða.

14. Viðhald á verðmætum

Nýsköpunarmiðstöð er að ýta úr vör verkefninu Viðhald og verðmæti sem unnið er í samvinnu við Íbúðalánasjóð, Byggingastofnun, iðnaðarmenn í héraði og byggingarefnasala. Farið verður um landið, kennt viðhald mannvirkja, rætt um brýn verkefni, undirbúning þeirra og fjármögnun og loks framkvæmt með iðnaðarmönnum á staðnum. Reiknað er með allt að 500 verkefnum.

15. Fjárfestingarsamningur vegna álvers í Helguvík.

Fjárfestingarsamningur vegna álvers í Helguvík var undirritaður 7. ágúst 2009. Áður hafði Alþingi samþykkt í apríl 2009 lög um heimild til samninga um álver í Helguvík, sem byggðu á drögum að fjárfestingarsamningi sem árituð voru 31. desember 2008. Áætlanir gera enn ráð fyrir að framkvæmdir við álver Norðuráls í Helguvík geti hafist á 2. ársfjórðungi þessa árs.

16. Fjárfestingarsamningur vegna gagnavers í Reykjanesbæ.

Iðnaðarráðherra lagði í desember 2009 fram frumvarp til laga um heimild til samninga um gagnaver í Reykjanesbæ. Frumvarpið byggir á fjárfestingarsamningi sem undirritaður var í október 2009. Verne Holdings hafa nýlega fengið til liðs við sig fjárfestingarsjóðinn Wellcome Trust sem nýjan kjölfestufjárfesti og vonir eru bundnar við að framkvæmdir hefjist af fullum krafti. Samkvæmt mati KPMG er áætlað að um 270 störf verði til tengd uppbyggingunni og um 250 störf tengd rekstri gagnaversins.

17. Fjárfestingarsamningur vegna byggingar kísilmálsverksmiðju í Helguvík.

Í júní 2009 undirritaði iðnaðarráðherra fjárfestingarsamning við Tomahawk Development vegna byggingar hefðbundinnar kísilmálmverksmiðju í Helguvík. Síðar er hugmyndin að framleiða sólarkísil í verksmiðjunni. Fjárfestingarsamningurinn felur í sér að erlend nýfjárfesting í verkefninu er undanskilin gjaldeyrishöftum auk þess sem aðilar ákveða að ganga frá fullbúnum fjárfestingarsamningi.

18. Fjárfestingarsamningur vegna byggingar aflþynnuverksmiðju í Eyjafirði.

Hinn 7. júlí 2009 undirritaði iðnaðarráðherra fjárfestingarsamning vegna byggingar aflþynnuverksmiðju í Eyjafirði. Fjárfestingarsamningurinn felur í sér að erlend nýfjárfesting í verkefninu er undanskilin gjaldeyrishöftum auk þess sem aðilar ákveða að ganga frá fullbúnum fjárfestingarsamningi.

19. Endurbætur og stækkun álvers í Straumsvík og Búðarhálsvirkjun.

Landsvirkjun undirbýr byggingu Búðarhálsvirkjunar. Fyrstu undirbúningsframkvæmdir hefjast á næstu vikum en byggingartími virkjunarinnar er áætlaður þrjú ár. Bygging hennar skapar um 800 ársverk. Gert er ráð fyrir að orkan fari til stækkunar álversins í Straumsvík. RioTinto Alcan hefur ráðstafað fjármunum til fyrsta áfanga af þremur í enduruppbyggingu álversins í Straumsvík. Um er að ræða endurnýjun framleiðslubúnaðar í núverandi skálum sem eykur framleiðslugetuna um 40 þúsund tonn. Gert er ráð fyrir að verkið í heild taki tvö og hálf ár og skapi um 600 ársverk.

20. Uppbygging Suðvesturlínu.

Landsnet undirbýr endurnýjun raforkukerfisins á Reykjanesi með uppbyggingu Suðvesturlínu. Takist að bjóða verkið út þannig að framkvæmdir geti hafist í sumar skapast strax um 45 ársverk (þar af um þriðjungur við hönnun og verkfræði) en alls verða ársverkin um 255 á þriggja ára framkvæmdatíma.

21. Lög um breyting á heimildarlögum um stóriðju vegna skattgreiðslna á árunum 2010-2012.

Í desember 2009 samþykkti Alþingi frumvarp iðnaðarráðherra um breyting á heimildarlögum um stóriðju vegna skattgreiðslna á árunum 2010-2012, þar sem lagt var til að iðnaðarráðherra verði veitt heimild til að gera, fyrir hönd ríkisstjórnar Íslands, viðauka við aðalsamninga eða fjárfestingarsamninga við járnblendiverksmiðjuna í Hvalfirði, álverið á Grundartanga, álverið í Reyðarfirði og álverið í Straumsvík um fyrirframgreiðslu upp í álagningu á tekjuskatti og öðrum opinberum gjöldum á næstu þremur árum.

22. Lög um breytingu á lögum um niðurgreiðslur húshitunarkostnaðar.

Í apríl 2009 samþykkti Alþingi frumvarp iðnaðarráðherra um breytingu á lögum um niðurgreiðslur húshitunarkostnaðar. Markmiðið með breytingunum var m.a. að hvetja til atvinnuskapandi verkefna, sbr. lið 24.

23. Forgangsröðun í niðurskurði fjárheimilda iðnaðarráðuneyti.

Við niðurskurð fjárheimilda iðnaðarráðuneytis hefur þess verið freistað að verja framlög til nýsköpunar- og atvinnumála.

24. Endurbætur á húsnæði

Í kjölfar breytinga á lögum um niðurgreiðslur húshitunarkostnaðar setti Orkustofnun af stað átaksverkefni til endurbóta á íbúðarhúsnæði. Auglýstir voru styrkir sem höfðu það markmið að draga úr orkuþörf til húshitunar og voru þeir veittir til endurglerjunar með betur einangrandi gleri einnig voru veittir styrkir til einangrunar húsa að utan. Mikill áhugi var á verkefninu og voru veittir alls 50 styrkir. Upphæð styrks til hvers verkefnis gat numið allt að kr. 600.000 en þó aldrei hærra upphæð en 50% af raunkostnaði verkefnis. Heildarframlag til verkefnisins var um 30 m.kr.

25. Frumkvöðlasetur

Frumkvöðlasetur Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands eru nú orðin 8 talsins og er markmið þeirra að skapa frumkvöðlum þekkingarumhverfi, aðstöðu og umgjörð til að vinna að nýsköpun og veita þeim faglega þjónustu og stuðning við framgang hugmynda sinna. Þar hafa skapast um 300 ársverk en áætlanir gerðu ráð fyrir 100 ársverkum. Nýjasta frumkvöðlasetrið, Álheimar, er staðsett á Reyðarfirði þar sem áhersla er lögð á þróun vöru úr áli. Fjórða frumkvöðlasetrið í Reykjavík, Kím, er sérhæft frumkvöðlasetur með áherslu á þróun vöru og þjónustu á heilbrigðissviði.

26. Lánatryggingasjóður kvenna

Stefnt er að því að Lánatryggingasjóður kvenna taki til starfa á ný. Bráðabirgðastjórn sjóðsins skipað fulltrúum iðnaðarráðuneytis, félags- og tryggingamálaráðuneytis og Reykjavíkurborgar er langt komin við að ljúka uppsetningu sjóðsins og fyrirkomulagi.

27. Nýsköpunarsjóður framhaldsskóla

Iðnaðarráðherra hefur falið Nýsköpunarmiðstöð að hafa frumkvæði að stofnun Nýsköpunarsjóðs framhaldsskólanema í samvinnu við menntamálaráðuneytið og aðra hagsmunaaðila og mun leggja sjóðnum til 5 milljónir króna á þessu ári. Markmiðið er að í samvinnu við hagsmunaaðila í atvinnulífinu fái nemendur tækifæri til að vinna að nýsköpunarhugmyndum sem hægt er að þróa í verknámsaðstöðu framhaldsskólanna á sumrin. Nemendur fái tækifæri í sumarleyfum að vinna að útfærslum og framleiðslu undir handleiðslu verknámskennara og í samvinnu við fyrirtæki. Þarna kynnast nemendur ekki aðeins verknámi heldur einnig nýsköpunarvinnu auk þess sem dregið er úr atvinnuleysi skólafólks. Fyrstu drög að framkvæmd liggja fyrir og hugmyndin verður fullmótuð á næstu 2 vikum og áætlað er að hún komi til framkvæmda strax í apríl.

28. Atvinnuskapandi aðgerðir ríkisstjórnarinnar

Iðnaðarráðuneytið stýrði vinnuhóp sem ríkisstjórnin sett á laggirnar snemma árs 2009 til að vinna að tillögugerð um atvinnuskapandi aðgerðir. Hópurinn skilaði tillögum sínum sem kynntar voru á blaðamannafundi ríkisstjórnarinnar þann 6. mars 2009.

Mennta- og menningarmálaráðuneyti

Fjölgun sumarstarfa námsmanna, fréttatilkynning 26. mars 2010.

Sjá slóð: <http://www.menntamalaraduneyti.is/frettir/Frettatilkynningar/nr/5392>

Sérstakur velferðarhópur starfar í mennta- og menningarmálaráðuneytinu

Sérstakur velferðarhópur hefur verið starfandi í mennta og menningarmálaráðuneytinu sl. ár en hann hefur fylgst náið með þróun mála á öllum skólastigum frá efnahagshruni og verið tengdur Velferðarvakt félags- og tryggingarmálaráðuneytisins. Hópurinn hafði umsjón með sérstakri málstofu um velferð í skólum á menntaþinginu sem haldið var 5. mars sl. Rauði þráðurinn í umræðum um velferð á menntaþinginu var að heilt samfélag þurfi til að ala upp barn og að samvinna allra aðila sem byggist á gagnkvæmum samskiptum og gagnkvæmri virðingu sé lykillinn að árangri. Niðurstöður menntaþingsins verða sérstaklega kynntar á næstunni.

Sjá slóð: http://www.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-pdf_Vefrit/3_2010.pdf

Utanríkisráðuneyti

- Aukið og nánara samstarf ráðuneyta um upplýsingamál með starfi samráðshóps stjórnarráðsins um upplýsingamál (forsætis-, utanríkis-, fjármála- og efnahags- og viðskiptaráðuneyti, UTN með formennsku). Samstarfið lýtur m.a. að því að samræma viðbrögð við áhuga erlendra fjölmiðla, samræma málflutning, bregðast við neikvæðri umfjöllun og kynna sjónarmið stjórnvalda erlendis.
- Aukin áhersla á gerð upplýsingaefnis á ensku (og öðrum erlendum tungumálum, eftir atvikum) um stefnu og aðgerðir íslenskra stjórnvalda varðandi endurreisn efnahagslífsins o.fl. (Fact Sheet og Background Papers). Samræmt efni sem nýtist öllum ráðuneytum.
- Markvissari stýring á starfi sendiskrifstofa við að koma skilaboðum stjórnvalda á framfæri við stjórnvöld í öðrum ríkjum og erlenda fjölmiðla.
- Aukin áhersla á að nota enskar heimasíður ráðuneyta við að koma fréttatilkynningum og öðrum skilaboðum á framfæri.

Styrking tengslanets stjórnvalda við erlenda fréttamiðla, bæði ráðuneyta og sendiskrifstofa Íslands erlendis.

21. apríl 2010